

З ЛОНДОНА В ДЖУБУ

РОЛЬ БРИТАНСЬКОЇ КОМПАНІЇ В ОДНІЙ ІЗ НАЙБІЛЬШИХ УГОД
ПРО ПОСТАЧАННЯ ЗБРОЇ ДО ПІВДЕННОГО СУДАНУ

AMNESTY
INTERNATIONAL

Це не офіційний переклад.

Щоб прочитати мовою оригіналу перейдіть на:

<https://www.amnesty.org/en/documents/act30/7115/2017/en/>

Amnesty International - це глобальний рух, що об'єднує понад 7 мільйонів людей, які виступають за світ, де загальновизнані права людини доступні кожному та кожній.

Ми прагнемо до того, аби кожна людина могла користуватися усіма правами, проголошеними у Загальній декларації прав людини та інших міжнародних правозахисних стандартах.

Ми не залежимо від жодних урядів, політичних ідеологій, економічних інтересів і релігійних поглядів та великою мірою існуємо коштом членських внесків і добровільних пожертв.

© Amnesty International, 2017

Якщо не вказано іншого, зміст цього документу знаходиться під ліцензією Creative Commons (attribution, non-commercial, no derivatives, international4.0) licence.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

Для більш детальної інформації відвідайте сторінку з дозволами на нашому веб-сайті: www.amnesty.org

Там, де матеріал належить іншому власнику, ніж Amnesty International, цей матеріал не знаходиться під ліцензією Creative Commons.

Вперше опубліковано у 2017 році Amnesty International Ltd
Peter Benenson House, 1 Easton Street, London WC1X 0DW, UK

Обкладинка: солдат Народної армії визволення Судану (НАВС) хизується РПГ-7, стоячи у траншеях у Лело на околицях Малакаля, північ Південного Судану, 16 жовтня 2016 року.

© Getty Images

Індекс: АСТ 30/7115/2017

Мова оригіналу: Англійська

amnesty.org

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. КАТАСТРОФІЧНІ НАСЛІДКИ ТОРГІВЛІ ЗБРОЄЮ В ПІВДЕННОМУ СУДАНІ	8
2. СХЕМА УГОДИ ПРО ОЗБРОЄННЯ	14
3. ПРАВОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВ	25
4. НЕСПРОМОЖНІСТЬ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЗАПОБІГТИ НЕЗАКОННІЙ ТОРГІВЛІ ЗБРОЄЮ	29
РЕКОМЕНДАЦІЇ	40

ВСТУП

“Якщо поглянути на Південний Судан, то минулого року ця Рада мала реальну можливість вжити заходів для зменшення кровопролиття, причиною якого стали неконтрольовані потоки озброєнь. Проте, коли ми голосували про запровадження збройного ембарго, нам це не вдалося. Велика Британія продовжує стояти на позиції, що нам вже дуже давно треба повернутися до цього питання”.

Постійний представник Великої Британії при ООН, звернення до Ради Безпеки ООН, серпень 2017 року.¹

Жорстокий конфлікт у Південному Судані явно демонструє руйнівні наслідки безвідповідальної передачі зброї до країни, яка розпадається під тиском громадянської війни та збройного насильства. Усі сторони конфлікту використовували цілу низку озброєнь із жахливими наслідками, такими як вбивства, ґвалтування і калічення тисяч цивільних осіб та переселення ще більшої їх кількості. Зброя перетікає до сусідніх країн, дедалі більше дестабілізуючи слабкий регіон. Проте озброєння й надалі потрапляють до рук тих, хто здійснює ці серйозні порушення прав людини, що зміцнює та погіршує конфлікт.

Ембарго на регіональні постачання зброї та закони і стандарти з контролю озброєнь залишаються неспроможними зупинити свіжі постачання зброї, як легальної, так і нелегальної. Деяким із цих поставок сприяють уряди та компанії з держав, які підписали та, в одному з випадків, ратифікували Договір про торгівлю зброєю. Тим часом ключові члени Ради Безпеки ООН продовжують накладати вето на комплексне міжнародне ембарго на постачання зброї до Південного Судану.

Уряд Великої Британії чи не найбільше за всіх висловлювався за таке ембарго. Проте документи, які бачила Amnesty International, називають британську компанію “S-Profit Ltd”, що зареєстрована за адресою неподалік від лондонського Ковент-Гардену одним із комерційних фігурантів в угоді, яка – якби вона була реалізована – являла б собою одну з найбільших одноразових угод про постачання зброї, підписану урядом Південного Судану з початку конфлікту в грудні 2013 року. Якщо ці документи достовірні, то причетність до такої угоди могла б порушувати закони Великої Британії про експортний контроль, які забороняють участь у постачанні зброї до Південного Судану.

У документах південносуданського уряду, до яких мала доступ Amnesty International, “S-Profit” згадується як потенційний “постачальник” української стрілецької зброї та боєприпасів до Південного Судану на суму понад 46 мільйонів доларів США. Це одна з трьох названих компаній, разом з “International Golden Group”, розташованій в ОАЕ, та українським державним експортером зброї “Укрінмаш”. Схоже, що ця угода склала частину значно більшої комерційної угоди 2014 року на суму 169 мільйонів доларів США, яка включає тисячі кулеметів, мінометів, реактивних протитанкових гранат та мільйони набоїв.

З документів, розглянутих Amnesty International, зрозуміло, що компанія з ОАЕ уклала контракт на забезпечення цієї зброї для Міністерства оборони Південного Судану. Компанія з ОАЕ, в свою чергу, підписала угоду з київським “Укрінмаш” для постачання озброєнь.

¹ Міністерство закордонних справ і у справах Співдружності націй Великої Британії та Метью Рікрофт, заява посла Метью Рікрофта, постійного представника Великої Британії при Організації Об'єднаних Націй, під час прийняття Радою Безпеки резолюції 2370 про тероризм, 2 серпня 2017 року, <https://www.gov.uk/government/speeches/the-arms-trade-treaty-will-remain-central-to-the-united-kingdoms-approach-to-preventing-irresponsible-trafficking-in-arms>

Фактична роль британської компанії "S-Profit" у "постачанні" цього траншу на 46 мільйонів доларів США незрозуміла. Коли Amnesty International зв'язалася з директором "S-Profit" - громадянином України, який проживає за межами Великої Британії, - він заперечив, що фірма постачала військову продукцію до Південного Судану, але на момент написання доповіді він не відповів на низку запитань, що вимагають подальших роз'яснень, зокрема, чи грала вона посередницьку роль.

Існують потенційні переваги використання компанії, зареєстрованої у Великій Британії, у такого типу угоді. Створення фірми, зареєстрованої у Великій Британії, може допомогти компаніям, що ведуть переговори про угоду, отримати доступ до банківських систем Європи та США або допомогти представити угоду такою, яка не викличе сумнівів у органів з контролю озброєнь. Важливо, що Велика Британія дозволяє реєстрацію компаній без перевірки ідентичності їхніх власників чи директорів, ділової діяльності та доброчесності.

Таким чином, закони та нормативні акти щодо контролю озброєнь у Великій Британії суттєво підриваються регуляторними прогалинами у британському корпоративному праві, які дозволяють іноземним торговцям зброєю легко створювати британські компанії без реальної присутності у Великій Британії: не потребується жодного підтвердження їхньої фактичної або запланованої ділової діяльності та перевірки біографічних даних та осіб їхніх директорів, акціонерів або кінцевих власників-бенефіціарів. Будь-хто у світі може заснувати британську компанію онлайн за 24 години лише за 12 фунтів стерлінгів (\$15), надавши менше документів на підтвердження своєї особи, місцезнаходження та ділової репутації, ніж зазвичай потрібно для оренди автомобілю чи запису до тренажерного залу. Через це британській владі надзвичайно важко виявити шахрайство чи правопорушення.

БУДЬ-ХТО У СВІТІ МОЖЕ ЗАСНУВАТИ

БРИТАНСЬКУ КОМПАНІЮ

**ОНЛАЙН ЗА 24 ГОДИНИ ЛИШЕ ЗА £12 (\$15),
ПРОЙШОВШИ МІНІМАЛЬНЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ОСОБИ**

Той факт, що люди, які створюють британські компанії або є їхніми власниками, майже не зобов'язані надавати підтверджену інформацію про свою особу та діяльність, помножений на значну кількість щорічних реєстрацій компаній (650 000 нових компаній у Великій Британії минулого року), надзвичайно заважає державним органам перевіряти, чи використовують британські компанії з незаконною метою та чи вони причетні до злочинної діяльності. Те, що компанії можуть бути створені без жодної істотної присутності у Великій Британії чи зв'язку з нею, також створює широкі можливості для іноземних директорів та акціонерів залишатися поза дією британського законодавства.

Поява зареєстрованої у Великій Британії компанії у цій потенційній угоді не є винятком. Протягом останніх восьми років Amnesty International та дослідники ООН, серед інших, проливали світло на "тіньові компанії", зареєстровані у Великій Британії, які закордонні торговці зброєю використовували для поставок озброєнь до Судану, Південного Судану, Сирії та Еритреї всупереч законам Великої Британії про контроль зброї і, в деяких випадках, збройним ембарго ЄС та ООН. Британські органи, що регулюють діяльність компаній, та державні органи з експортного контролю неодноразово отримували повідомлення про таку незаконну діяльність, однак дозволили цим компаніям залишатися зареєстрованими у Великій Британії та продовжувати безперешкодно працювати.

Причетність української державної збройної компанії до потенційних поставок зброї до

Південного Судану суперечить міжнародним зобов'язанням України: як підписант Договору про торгівлю зброєю, вона не повинна вживати жодних дій, які б підривали цілі та мету цього договору сприяти міжнародному і регіональному миру, безпеці й стабільності та зменшувати людські страждання через якомога вищі стандарти регулювання торгівлі зброєю. ОАЕ, зі свого боку, не змогли завадити головній збройній компанії під їхньою юрисдикцією долучитися до угоди про постачання зброї країні, де існує значний ризик того, що вона буде використана для порушення прав людини або сприяння таким порушенням. Як і у випадку з Україною, це може означати, що ОАЕ не змогли дотриматися своїх зобов'язань як підписант Договору про торгівлю зброєю.

Amnesty International закликає до припинення цих поставок зброї, якщо вони ще не відбулися, і прийняття негайного та комплексного ембарго Ради Безпеки ООН на постачання зброї до Південного Судану. Дія ембарго повинна поширюватися на весь непрямий експорт через інші країни та будь-яку посередницьку, фінансову діяльність або матеріально-технічне забезпечення, яка сприятиме таким передачам.

Поки остаточне рішення стосовно збройного ембарго Ради Безпеки ООН не прийняте, Україна повинна дотримуватися своєї заявленої політики щодо сприяння регіональній і міжнародній безпеці та стабільності, відповідально підходячи до передачі озброєнь. Слід негайно припинити торгівлю зброєю та надання будь-якої матеріально-технічної допомоги уряду Південного Судану, включно із забезпеченням спорядженням, технічним обслуговуванням і ремонтом обладнання, професійною підготовкою, що надаються їй громадянами. ОАЕ повинні забезпечити, щоб компанії, які перебувають в їхній юрисдикції, не сприяли передачам зброї, які становлять істотний ризик бути використаними задля здійснення або сприяння серйозним порушенням міжнародних прав людини або гуманітарного права. Як Україна, так і ОАЕ повинні якнайшвидше ратифікувати Договір про торгівлю зброєю.

Велика Британія, яка вже дотримується тривалого ембарго ЄС на постачання зброї до Південного Судану, має терміново переглянути процедури реєстрації своїх компаній та вжити відповідних заходів для того, щоб гарантувати, що вона здатна запобігти використанню британських "тіньових" компаній і товариств для поставок зброї тим, хто здійснює серйозні порушення прав людини.

Ці заходи повинні включати, як мінімум:

- Створення центрального реєстру посередників з торгівлі зброєю, до якого мають приєднатися всі британські фізичні та юридичні особи, залучені до посередництва з торгівлі зброєю, а також всі інші фізичні та юридичні особи, залучені до посередництва з торгівлі зброєю на території Великої Британії.
- Вимогу до всіх зареєстрованих посередників з торгівлі зброєю щорічно звітувати перед британськими державними органами з контролю експорту про всю їхню посередницьку діяльність.
- Вимогу до британських компаній або партнерств, задіяних у торгівлі зброєю, відкрито це задекларувати як вид економічної діяльності.
- Рішуче застосування або посилення існуючих правових інструментів для припинення діяльності британських компаній, стосовно яких є докази дій, що порушують британське законодавство з контролю зброї та санкційні закони.
- Заходи для гарантії того, що директорів, акціонерів та кінцевих власників-бенефіціарів британських компаній можна притягнути до відповідальності за їхню діяльність, навіть якщо вони перебувають за кордоном. Це включає вимогу до директорів, акціонерів і кінцевих власників-бенефіціарів надавати підтвердження справжньої адреси та автентичності документів, що підтверджують їхню особу, які можна перевірити.
- Заходи, що ускладняють окремим особам використання компаній, зареєстрованих у Великій Британії, для незаконної діяльності, що може призвести до серйозних порушень прав людини: наприклад, вимога до реєстру компаній Великої Британії перевіряти, чи були потенційні директори британських компаній відсторонені як директори в інших національних юрисдикціях або засуджені за тяжкі злочини.

Зрештою, всі держави, фізичні та юридичні особи, причетні до торгівлі зброєю, повинні забезпечити, щоб вони не сприяли, навмисно чи ні, звірським злочинам, які зараз

відбуваються в Південному Судані та інших країнах, що потерпають від збройного насильства. Лише завдяки послідовному міжнародному та національному контролю за передачами озброєнь і за юридичними особами, які сприяють цим передачам, такі країни, як Південний Судан, матимуть хоч якусь надію виринути з нинішнього хаосу і досягти тривалого миру та безпеки, за яких повага до прав людини буде найвищою цінністю.

МЕТОДОЛОГІЯ

Ця доповідь базується на двох блоках комерційних та офіційних документів, які опубліковані тут уперше та отримані Amnesty International у Великій Британії з двох окремих джерел. Ці документи включають підписані контракти та проекти угод, а також внутрішню ділову документацію.²

Щоб перевірити їх на достовірність, у липні та серпні 2017 року Amnesty International надіслала копії цих документів Державній експортній службі України, а також міністру закордонних справ України, державному експортеру зброї "Укрспецекспорт" та його дочірній компанії "Укрінмаш" (юридична особа, зазначена в документах як потенційний постачальник зброї). Amnesty International також коротко підсумувала результати доповіді з проханням надати коментарі. На момент написання доповіді ні "Укрінмаш", ні Державна експортна служба не відповіли. Заступник генерального директора "Укрспецекспорт" відповів - ця відповідь відображена у доповіді.

У цей же період Amnesty також надіслала документи та результати доповіді різним компаніям та особам, зазначеним у цих документах. Доповідь відображає відповіді Ієна Тейлора - особи, яка зазначена в базі даних компаній Великої Британії як акціонер-засновник "S-Profit", її нинішнього зареєстрованого директора й акціонера Артема Забори та генерального директора "Techimpex" Володимира Калини. Amnesty International також зв'язалася з генеральним директором "International Golden Group", збройної компанії з ОАЕ, що фігурує в документах як покупець озброєнь для уряду Південного Судану, проте не отримала відповіді на час написання доповіді.

Amnesty International написала Його Високоповажності Абдуллі бін Заєду Аль-Нах'яну, міністру закордонних справ і міжнародного співробітництва ОАЕ, та Його Високоповажності Денгу Алору Куолу, міністру закордонних справ і міжнародного співробітництва Республіки Південний Судан, з результатами доповіді та документами. На момент написання жоден з них не відповів.

Британська секція Amnesty International зустрілася з представниками митної служби Великої Британії у грудні 2016 року, щоб надати їм докази та документацію стосовно діяльності "S-Profit". Amnesty International також написала Об'єднаному підрозділу експортного контролю британського уряду (відповідає за контроль над експортом зброї), урядовому органу Великої Британії, відповідальному за реєстрацію компаній (Реєстраційна палата) та Підрозділу імпорتنих ліцензій (відповідає за контроль над імпортом зброї). На момент написання доповіді Підрозділ імпорتنих ліцензій та Реєстраційна палата письмово відповіли. Британська митниця (Управління з податкових та митних зборів Її Величності) також надала письмовий коментар. Усі ці відповіді відображені у доповіді.

Оцінка Amnesty International ситуації з правами людини в Південному Судані ґрунтується на її масштабних польових дослідженнях, які проводяться в країні з початку громадянської війни у 2013 році. Нещодавно, у травні-червні 2017 року, Amnesty International проводила польове дослідження, під час якого делегати відвідали територію регіонів Екваторії та Верхнього Нілу.

2 Документи в розпорядженні Amnesty International. Витяги з контрактів і сертифікатів кінцевого споживача можна переглянути за посиланням: <https://drive.google.com/open?id=0B64x9YQkQxyBTF8tME9McGISNUU>. Ані український офіс Amnesty International, ані його дослідники не причетні до надання цих документів. Згодом Amnesty International намагалася перевірити їхню достовірність через відповідні уряди та внутрішню перевірку.

1. КАТАСТРОФІЧНІ НАСЛІДКИ ТОРГІВЛІ ЗБРОЄЮ В ПІВДЕННОМУ СУДАНІ

Останній громадянський конфлікт у Південному Судані триває вже четвертий рік. З грудня 2013 року близько однієї третини мешканців Південного Судану - приблизно 3,8 мільйона людей - були вимушені покинути свої домівки.³ Тисячі людей були вбиті, а цілі міста й поселення зруйновані. У лютому 2017 року ООН оголосила про перший за п'ять років голод в Африці - на уражених конфліктом територіях Верхнього Нілу, регіону Південного Судану.

Конфлікт розгорнувся, коли політичні суперечності всередині правлячої партії країни "Народний рух визволення Судану" (НРВС) розрослись до збройного протистояння. З одного боку були сили, що підтримували президента Сальву Кііра, етнічного дінка, з іншого - віддані Рієку Мачару, нуеру, який був віце-президентом з 2005 до своєї відставки у липні 2013 року. Бойові дії почалися в Джубі, де урядові сили цілеспрямовано вбивали представників народу нуер. Збройні сили розділилися на тих, хто зберіг лояльність урядові, й тих, хто перейшов на бік опозиції, відомої як "НР(А)ВС в опозиції". Спочатку бойові дії розгорталися переважно у штатах Джонглей, Ель-Вахда і Верхній Ніл, проте у 2015-2016 роках досягли південних штатів Екваторії та Західного Бахр-ель-Газалю.

ЖЕРТВИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ У ПІВДЕННОМУ СУДАНІ: СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО

Сексуальне насильство стало хронічною, поширеною складовою південносуданського збройного конфлікту. На засіданні Ради з прав людини у грудні 2016 року Ясмін Соока, голова Комісії ООН з прав людини у Південному Судані, доповіла про те, що опитування ООН показало, що 70% жінок у місцях "захисту цивільних" (табори для десятків тисяч переміщених цивільних осіб, розгорнуті місією ООН у Південному Судані на території власних установ) було зґвалтовано - переважно більшість солдатами.⁴

Під час та після поновлення бойових дій у Джубі, столиці Південного Судану, в липні 2016 року солдати урядових військ зґвалтували велику кількість жінок. Обставини цих зґвалтувань, а також заяви самих гвалтівників дають зрозуміти, що зґвалтування використовувалось як інструмент етнічних залякувань.

3 Включно з ВПО та біженцями. Внутрішньо переміщені особи (1 893 109) за даними ОКГП ООН від липня 2017 року (<http://www.unocha.org/south-sudan>), біженці (1 886 684), згідно з оглядом УВКБ ООН від 17 серпня 2017 року (<http://data.unhcr.org/SouthSudan/regional.php>).

4 УВКПЛ ООН, заява Ясмін Соока, голови Комісії ООН з прав людини у Південному Судані, на 26 спеціальній сесії Ради ООН з прав людини 14 грудня 2016 року, доступна за посиланням: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21028&LangID>

Жінок народу нуер ґвалтували, щоб приборкати їх і завдати їм болю, щоб покарати їхніх чоловіків та принизити всю етнічну групу, яку пов'язують з Ріеком Мачаром і "НР(А)ВС в опозиції".⁵

Особливо жакливим проявом сексуального насильства були випадки зґвалтування урядовими військовими десятків жінок з місць захисту цивільних ООН (МЗЦ). Вони мали місце приблизно протягом тижня після того, як у липні 2016 року в столиці Південного Судану поновились бойові дії. Як це було впродовж усього періоду південносуданського конфлікту, в МЗЦ люди мають обмежені харчі. Щоб не піддавати своїх чоловіків, братів та синів ризику вбивства чи викрадення, якби вони вийшли назовні, жінки часто вимушені покидати МЗЦ, щоб купити їжі на місцевих ринках та прогудувати свої сім'ї - хоча знають, що можуть бути зґвалтовані.⁶

Групові зґвалтування кількома солдатами також стали поширеною практикою. 15-річка нуерська дівчина розповіла Amnesty International, як 18 липня її зґвалтували п'ятеро урядових військових. Вона вирішила приєднатися до великої групи інших жінок, які йшли на ринок, адже в її родині не було їжі, а старша сестра серйозно захворіла. Дорогою з ринку солдати відтягли її за руку від натовпу з близько 20 жінок. "Ніхто не міг спробувати допомогти мені, – сказала вона. – Коли я кликала на допомогу, всі жінки розбігалися. Один із солдатів наставив на мене свою зброю, погрожуючи вбити, коли я не припиню плакати".

Вона розповіла, що солдати відвели її до крамниці у п'яти хвилинах від блок-поста між МЗЦ та ринком, де їх зупинили. Там її зґвалтували п'ять військових віком від 20 до 40 років.

Такі сексуальні злочини мають цілу низку наслідків для жінок. Їм загрожує ризик передачі ВІЛ і небажана вагітність. Жертви казали про безсоння та тривалі нічні жахи – вони прокидаються посеред ночі, впевнені, що їх знову ґвалтують. Крім того, вони стикаються з такою сильною стигматизацією у суспільстві, що деякі жертви зґвалтування навіть відмовляються звертатися по медичну допомогу через побоювання, що їхня ситуація набуде розголосу. "Я не хочу, щоб інші знали, що зі мною сталося, адже тоді вони зневажатимуть мене" – сказала Amnesty International одна з жертв зґвалтування.⁷ Вона також додала, що боїться, що її чоловік може від неї відмовитися через зґвалтування та взяти іншу дружину.

ТАКІ СЕКСУАЛЬНІ ЗЛОЧИНИ МАЮТЬ ЦІЛУ НИЗКУ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ЖІНОК

ЇМ ЗАГРОЖУЄ РИЗИК ПЕРЕДАЧІ ВІЛ І НЕБАЖАНА ВАГІТНІСТЬ,
БЕЗСОННЯ, ТРИВАЛІ НІЧНІ ЖАХИ ТА СИЛЬНА
СТИГМАТИЗАЦІЯ У СУСПІЛЬСТВІ

5 Amnesty International, Південний Судан: "Не мовчіть: Жертви сексуального насильства у Південному Судані вимагають справедливості та відшкодувань", 24 липня 2017 року, Індекс AFR 65/6469/2017, доступно за посиланням:

<https://www.amnesty.org/en/documents/afr65/6469/2017/> en/; Amnesty International, Південний Судан: "Ми не вірили, що виживемо": вбивства, зґвалтування та мародерство у Джубі, 24 жовтня 2016 року, Індекс: AFR 65/5028/2016, доступно за посиланням: <https://www.amnesty.org/en/documents/afr65/5028/2016/en/>

6 Amnesty International, Південний Судан: "Ми не вірили, що виживемо", ст.18.

7 Amnesty International, Південний Судан: "Ми не вірили, що виживемо", ст.20.

Цей конфлікт залишається винятково жорстоким і повсюдно супроводжується численними порушеннями, серед яких незаконні вбивства, пограбування та знищення цивільного майна, викрадення й сексуальне насильство. Згідно з польовим дослідженням, проведеним Amnesty International у травні-на початку червня 2017 року, бойові дії, що поновились у регіоні Південного Судану Верхній Ніл, призвели до вимушеного переселення десятків тисяч цивільних осіб, тому що урядові сили палили, обстрілювали та систематично грабували будинки в період між січнем та травнем 2017 року.⁸ Повідомлення Amnesty International щодо насильства в регіоні Екваторія також демонструють, що й урядові сили, й опозиційні групи використовували їжу як засіб ведення війни та обмежували цивільне населення в доступі до їжі, звинувачуючи їх у годуванні ворога чи отриманні від нього їжі.⁹ Це ще більше загостило рукотворну гуманітарну кризу в країні, призвело до нестачі продуктів і недоїдання.

1.2 ОЗБРОЄННЯ

Усі сторони громадянської війни у Південному Судані задля скоєння насильства проти цивільного населення використовують широкий спектр легкого та важкого озброєння: автоматичні гвинтівки, легкі й важкі кулемети, мінометні та артилерійні системи, броньований транспорт і бойові танки, а також (з боку урядових сил) військову авіацію, включно зі штурмовими гвинтокрилами та літаками тактичної розвідки. Amnesty International задокументувала, як урядові війська скеровують танки й артилерію в напрямку щільно заселених районів та використовують гелікоптери-штурмовики для бомбардування поселень. Усі сторони конфлікту використовують стрілецьку й легку зброю, щоб залякувати та вбивати цивільних. Враховуючи тяжкість цієї ситуації, Amnesty International неодноразово закликала Раду Безпеки ООН накласти і ввести в дію комплексне ембарго на торгівлю зброєю, щоб зупинити цей глибоко безвідповідальний потік озброєнь.¹⁰

8 Amnesty International, Південний Судан: "Моє село неначе повинно змило": Масове переселення шиллуків з західного узбережжя Білого Нілу, 21 червня 2017, Індекс: AFR 65/6538/2017, доступне за посиланням: <https://www.amnesty.org/en/documents/afr65/6538/2017/en/>

9 Amnesty International, Південний Судан: "Якщо схоплять чоловіка – вб'ють, якщо жінку – то зґвалтують": Звірства в Екваторії перетворюють житницю країни на поле вбивства, 4 липня 2017, , Індекс: AFR 65/6612/2017, доступне за посиланням: <https://www.amnesty.org/en/documents/afr65/6612/2017/en/>

10 Amnesty International, ООН: Необхідно ввести ембарго на продаж зброї Південному Судану після великої поставки озброєння з Китаю, 17 липня 2014, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2014/07/un-south-sudan-arms-embargo-crucial-after-massive-chinese-weapons-transfer/>

Хоча в цій війні і використовується низькотехнологічне озброєння, однією з характерних її рис у порівнянні з деякими іншими конфліктами в Африці південніше Сахари є те, що значна частина зброї – зокрема стрілецька зброя та боеприпаси – була вироблена відносно недавно. Південний Судан має лише кілька асфальтованих доріг, малорозвинуту інфраструктуру аеропортів і обмежені фінансові ресурси, проте це не завадило країні у значних обсягах імпортувати озброєння й амуніцію.

Частина суданського уряду через повітря та суходіл у 2014-2015 роках постачала сили "НАВС в опозиції" (НАВС-ВО) боеприпасами нового виробництва.¹¹ Вантаж із Китаю з легким озброєнням та амуніцією вартістю \$38 мільйонів, контракт на який був підписаний урядом Південного Судану ще до початку бойових дій у грудні 2013 року, прибув для урядового використання в середині 2014 року через Кенію. З Уганди відбувалось постачання штурмових гвинтівок ізраїльського виробництва, також були поставки нових бронетранспортерів від "Streit Group" – дочірнього підприємства канадської компанії, розташованого в ОАЕ. А з України через посередників в Уганді постачали гелікоптери-штурмовики вартістю до \$73 мільйонів.¹² У найсвіжішому українському звіті про експорт зброї за 2016 рік зазначені поставки 170 дрібнокаліберних і 88 великокаліберних кулеметів до Південного Судану. У відповідному звіті за 2015 рік вказане постачання 5 штурмових гелікоптерів Мі-24В, а за 2014 рік – 830 дрібнокаліберних і 62 великокаліберних кулеметів.¹³

Солдат Народної армії визволення Судану (НАВС) тримає гвинтівку типу АКМС на околицях Джуби, 14 квітня 2016 року.

© SAMIR BOL/AFP/Getty Images

Як стверджує Експертна комісія ООН з Південного Судану, у червні 2014 року двоє урядових посадовців Національної служби безпеки підписали масштабну угоду на \$254 мільйони з компанією, зареєстрованою на Сейшелах, на постачання широкого спектру озброєнь та боеприпасів, у тому числі на 50 000 автоматів АК-47. Тим не менш, достеменно невідомо, чи було виконане це замовлення та чи була в подальшому доставлена зброя. Також лунали непідтверджені заяви про потік озброєння з Єгипту для користування урядовими силами Південного Судану.¹⁴

11 Дослідження озброєння конфлікту, поставки зброї та амуніції з повітря для сил НАВС-ВО у Південному Судані. Спорядження захоплене Національною армією визволення Судану у штаті Джонглей у листопаді 2014 року, червні 2015 року: https://www.conflictarm.com/wp-content/uploads/2015/06/Weapons_and_ammunition_airdropped_to_SPLA-iO_forces_in_South_Sudan.pdf

12 Рада Безпеки ООН, Підсумкова доповідь Експертної комісії з Південного Судану, створеної відповідно до резолюції Ради Безпеки 2206 (2015), S/2016/70, 22 січня 2016: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2016/70

13 Інформація щодо обсягів міжнародного постачання Україною певних категорій озброєння у 2016 році: http://www.dsecu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53195&cat_id=51343; 2015: http://www.dsecu.gov.ua/control/uk/publish/article?jsessionid=E898F1542910A71CD1A66398EECCAA35?art_id=49055&cat_id=49054; 2014: http://www.dsecu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=48545&cat_id=48544

14 Див. РБ ООН, S/2017/326, Підсумкова доповідь Експертної комісії з Південного Судану, 13 квітня 2017, Секція VI, Постачання зброї, доступна за посиланням: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2017_326.pdf

1.3 САНКЦІЇ

Південний Судан перебуває під дією ембарго ЄС на постачання зброї з часу здобуття ним незалежності у липні 2011 року.¹⁵ Відколи у грудні 2013 року на всій території Південного Судану розгорнулись бойові дії, досі не було введено всеохопного й міжнародно визнаного ембарго на постачання зброї, усупереч кільком пропозиціям в Раді Безпеки ООН з 2014 року та тиску з боку представників громадського суспільства, в тому числі й Amnesty International. Сполучені Штати, відповідальні за написання проекту резолюції Ради Безпеки щодо Південного Судану, спочатку відмовлялися включати збройне ембарго у свої проекти резолюції, однак змінили думку в вересні 2015 року. Тим не менш, відтоді усі проекти резолюцій щодо ембарго, представлені США, не змогли отримати необхідні дев'ять голосів з урахування вето від п'яти постійних країн-учасниць. Не так давно, 23 грудня 2016 року, вісім з п'ятнадцяти членів Ради Безпеки утрималися від голосування за проект резолюції щодо ембарго. Серед них – Японія (має миротворчі війська у складі Місії ООН до Південного Судану), Росія, Китай, Малайзія, Венесуела, Ангола, Єгипет і Сенегал.

ЕМБАРГО ЄС НА ПОСТАЧАННЯ ЗБРОЇ ДО ПІВДЕННОГО СУДАНУ

Вперше Європейський Союз (ЄС) наклав на Судан комплексне збройне ембарго у 1994 році, у розпал другої Суданської громадянської війни, коли по всій території південного Судану розгорнулося протистояння між урядовими силами Судану, союзними їм збройними формуваннями та повстанцями із Народної армії визволення Судану (НАВС). Це ембарго забороняло країнам-членам ЄС постачати в Судан будь-яку "зброю для вбивства та бойові набої для неї, бойові платформи, небойові платформи та допоміжне спорядження... змінні запчастини, ремонтувати, підтримувати в експлуатації та постачати військову техніку в Судан"¹⁶. У 2004 році ЄС розширив це ембарго відповідно до нового збройного ембарго ООН щодо Дарфуру (з різницею в тому, що ЄС накладав ті ж самі обмеження відносно цілого Судану, північного і південного, а не лише його західних штатів у регіоні Дарфур).¹⁷ Таке розширене ембарго охоплювало вже не тільки постачання зброї країнами-членами ЄС, їхніми громадянами, на кораблях чи авіації під юрисдикцією цих країн, але й надання технічної консультації та допомоги, пов'язаних з озброєнням, що підпадало під ембарго, а також фінансову допомогу для постачання зброї. А в липні 2011 року, коли Південний Судан відділився від Судану, ембарго ЄС поширили на Південний Судан з метою збереження його попередньої територіальної дії.¹⁸

ЕМБАРГО ЄС У БРИТАНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

За законом Великої Британії, окрім випадків, коли це дозволено британською владою, будь-яким фізичним або юридичним особам (у тому числі й компаніям, зареєстрованим у Великій Британії), а також будь-яким іншим фізичним або юридичним особам, які ведуть діяльність на території Великої Британії, забороняється прямо чи опосередковано "постачати або ввозити", "домовлятися про постачання або ввезення", а також "чинити будь-які дії, розраховані на стимулювання постачання або ввезення" будь-яких товарів, зовнішня торгівля якими регулюється Великою Британією (у тому числі будь-яку зброю чи військове устаткування) з третьої країни (наприклад, України) в будь-яку іншу країну, що перебуває під ембарго ООН чи ЄС.¹⁹ Ця заборона поширюється на громадян Великої Британії та компанії, що зареєстровані у Великій Британії, як можуть діяти як на території країни, так і в будь-якій іншій частині світу.

15 У липні 2011 року ЄС вніс поправки до діючого ембарго на постачання зброї до Судану, щоб поширити його як на Судан, так і на Південний Судан, згідно з рішенням 2011/423/CFSP, доступним за посиланням: https://www.sipri.org/sites/default/files/2016-03/CFSP_13.pdf

16 Європейський Союз, *рішення Ради 94/165/CFSP* (15 березня 1994 року).

17 Європейський Союз, *спільна позиція 2004/31/CFSP* (9 січня 2004 року).

18 Європейський Союз, *рішення Ради 2011/423/CFSP* (18 липня 2011 року).

19 Розпорядження 2008 року щодо контролю експорту (Нормативний акт 2008 № 3231), Частина 4, р. 20, 25, 26.

Уряд Великої Британії прийняв спеціальний закон, що включає Південний Судан у список країн, які підпадають під ембарго згідно з національним законодавством, що регулює зовнішню торгівлю.²⁰ Таким чином, від грудня 2011 року порушення збройного ембарго ЄС щодо Південного Судану будь-ким у Великій Британії або будь-якою британською фізичною чи юридичною особою в будь-якій частині світу є кримінальним злочином згідно з британськими законами.²¹ Кримінальним злочином також є випадки, коли відомо, що особа була втягнена у порушення збройного ембарго ЄС щодо Південного Судану з наміром уникнути цієї заборони.²²

Неспроможність Ради Безпеки ООН прийняти резолюцію щодо ембарго призвела до того, що всі сторони конфлікту з 2014 року користувалися поставками зброї з-за кордону – зокрема, із Судану та Уганди. В останній доповіді Експертної комісії ООН з Південного Судану були зроблені висновки, що тривалі широкомасштабні порушення прав людини у Південному Судані "безпосередньо пов'язані з постачанням зброї та амуніції".²³ Тяжкість і системність цих порушень, дедалі більша гуманітарна криза, високий ризик для життя в багатьох частинах країни та величезні наслідки, що їх можуть нести для життя цивільного населення, втягненого у конфлікт, навіть порівняно незначні обсяги зброї та боєприпасів, роблять кожну невдалу спробу Ради Безпеки ООН узгодити ембарго на постачання зброї ще більш катастрофічною.

ООН: ТРИВАЛІ ШИРОКОМАСШТАБНІ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПІВДЕННОМУ СУДАНІ "БЕЗПОСЕРЕДНЬО ПОВ'ЯЗАНІ З ПОСТАЧАННЯМ ЗБРОЇ ТА АМУНІЦІЇ"

Наприкінці 2016 року, у переддень останньої спроби Ради Безпеки ООН накласти збройне ембарго, тодішній Генеральний секретар Пан Гі Мун сказав, що боїться геноциду, якщо не вжити негайних дій. Стівен О'Браєн, заступник Генерального секретаря з гуманітарних питань і Координатор надзвичайної допомоги, висловився, що "Судан перебуває на межі" та що потрібні невідкладні спільні дії з запобігання "катаклізму".²⁴ Постійний представник Великої Британії при Раді Безпеки ООН Метью Рікфот, коментуючи невдале голосування, нарікав, що "Рада не зробила нічого, щоб запобігти скоєнню жажливих діянь", та попередив, що "якщо відбудеться геноцид, усім слід буде перевірити чистоту свого сумління".²⁵ Представник України при ООН Володимир Єльченко сказав:

"Ми не можемо дозволити, аби народ Південного Судану розділив гірку участь Сребрениці, Руанди й Алеппо... Ми переконані, що збройне ембарго і додаткові адресні санкції зменшать здатність сторін надалі розпалювати конфлікт у Південному Судані. Це допоможе змусити заглушити те військове спорядження, що вже було поставлене, та припинити витрачання вкрай необхідних фінансів на нове озброєння".²⁶

І все ж суб'єкти з Великої Британії, України та Об'єднаних Арабських Еміратів втягнуті в одну з найбільших на сьогодні угод про постачання зброї до Південного Судану.

20 Контроль експорту (санкції проти Судану і Південного Судану) та (інші вимоги) регуляторні постанови 2011 року (Нормативний акт 2011 № 2925), р. 8.

21 Розпорядження 2008 року щодо контролю експорту (Нормативний акт 2008 № 3231), Частина 6, р. 34(1).

22 Розпорядження 2008 року щодо контролю експорту (Нормативний акт 2008 № 3231), Частина 6, р. 34(5).

- 23 Див. РБ ООН, Підсумкова доповідь Експертної комісії з Південного Судану, Секція VIII, Рекомендації, §136 (b).
- 24 Рада Безпеки ООН, Південний Судан на порозі "катаклізму", попереджають Раду Безпеки перші обличчя ООН, закликаючи до адресних санкцій, 19 грудня 2016, SC/12642, доступно за посиланням: <https://www.un.org/press/en/2016/sc12642.doc.htm>
- 25 Рада Безпеки ООН, Рада Безпеки голосує проти накладання збройного ембарго щодо Південного Судану та визначає ключові фігури для адресних санкцій, 23 грудня 2016, SC/12653, доступно за посиланням: <https://www.un.org/press/en/2016/sc12653.doc.htm>
- 26 Продубльована заява на сайті Постійного представництва України при ООН: <http://ukraineun.org/en/press-center/156-eov-on-south-sudan-arms-embargo>

2. СХЕМА УГОДИ ПРО ОЗБРОЄННЯ

Бедфорд Стріт, 43 – вузька вікторіанська будівля у самому серці лондонського Вест Енду, в 5 500 км від Південного Судану. На її цокольному поверсі розташувався невеличкий офіс компанії з оренди поштових скриньок. У реєстрі компаній Великої Британії також зазначено, що за цією адресою зареєстрований офіс британської компанії під назвою "S-Profit Ltd". Жодної вивіски чи напису, які б підтверджували присутність компанії за цією адресою, немає. Тим не менш, компанія, зареєстрована у цьому будинку, фігурує в комерційній документації, з якою мала нагоду ознайомитися Amnesty International, як імпортер та експортер низки військового спорядження, що співпрацює з африканськими, азійськими та європейськими урядами і компаніями. А в південносуданських урядових актах вона згадується як потенційний "постачальник" 60 000 одиниць стрілецької зброї та легкого озброєння, 30 000 одиниць ручних протитанкових гранатометів і п'яти мільйонів бойових снарядів малого калібру для Міністерства оборони Південного Судану.

Вервиця документів, які бачила Amnesty International, об'єднує мережу юридичних осіб у Лондоні, Києві, Абу-Дабі та Джубі. Це не повна документація, адже вона має посилання на інші документи, до яких Amnesty International не мала доступу. Відповідно, картина торговельної діяльності, що вимальовується, також фрагментарна. Та все ж стає зрозумілим, що протягом 2014 року ці юридичні особи мали стосунок до ряду контрактів на поставки зброї з України до Південного Судану, закупкою якої займалась компанія в ОАЕ.

Amnesty International не може визначити, чи було вже це озброєння доставлено до Південного Судану та в якій кількості. Британське законодавство забороняє громадянам чи компаніям Великої Британії бути будь-яким чином причетними до постачання або домовленостей щодо постачання зброї до Південного Судану, який підпадає під дію збройного ембарго ЄС (див. Розділ 2 вище).²⁷

Бедфорд Стріт, 43, Лондон

²⁷ Розпорядження 2008 року щодо контролю експорту (Нормативний акт 2008 № 3231) забороняє будь-яким громадянам чи компаніям Великої Британії "чинити будь-які дії, розраховані на стимулювання постачання або ввезення" збройних одиниць з третьої країни в іншу країну, яка знаходиться під дією ембарго.

2.1 УГОДИ

Згідно з документами, з якими ознайомилась Amnesty International, на початку 2014 року, одразу після того, як по всій території Південного Судану розпочалися жорсткі конфронтації, південносуданський уряд підписав контракт на закупівлю озброєння з "International Golden Group" (IGG) - одним із найбільших приватних постачальників зброї на Близькому Сході, що базується в Об'єднаних Арабських Еміратах.

Щоб постачальник зброї отримав дозвіл на експорт озброєння та щоб мати змогу отримувати озброєння від інших постачальників, держава-імпортер – Південний Судан, у цьому випадку – зазвичай видає один чи кілька офіційних документів, відомих як сертифікати кінцевого споживача (СКС). Ці сертифікати підтверджують кінцевого реципієнта обладнання, яке буде транспортуватися, його типи та кількість, а також сторони-підписантів торговельної угоди.

Amnesty International бачила два СКС, видані Посольством Південного Судану в ОАЕ та Міністерством оборони Південного Судану у квітні та червні 2014 року відповідно, на цілий ряд стрілецької зброї, легкого озброєння та амуніції. СКС від 20 квітня 2014 року містить в собі частковий перелік озброєння, яке зазначалося в загальному контракті, – цей перелік наведений у таблиці нижче:²⁸

ОДИНИЦЯ ОЗБРОЄННЯ		КІЛЬКІСТЬ
	7.62 мм штурмова гвинтівка АКМС	50 000
	7.62 x 39 мм боєприпаси	50 000 000
	40 мм гранатомет РПГ-7	10 000
	40 мм набої ПГ-7ВМ	15 000
	40 мм набої ПГ-7ВЛ	15 000

Таблиця 1: Озброєння з південносуданського СКС від 20 квітня 2014 року

СКС від 15 червня 2014 року перераховує ці та інші одиниці озброєння.²⁹ В обох випадках як кінцевий споживач вказане Міністерство оборони Південного Судану.³⁰ На обох СКС стоять печатка і підпис південносуданського посадовця, вказаного як "радник з питань спеціальних місій Міністерства оборони". Ця особа була радником Куола Ман'яна Джуука, чинного Міністра оборони Південного Судану, коли той був губернатором штату Джонглеї з 2007 по 2013 рік.³¹

І квітневий, і червневий СКС вказують, що "експортером" буде українське державне збройне підприємство ДГЗІФ "Укрінмаш", а "імпортером" для "кінцевого використання" Міністерством оборони Південного Судану – "International Golden Group". Але квітневий СКС також вказує додаткового посередника, так званого "постачальника": британську компанію "S-Profit" за адресою Бедфорд Стріт, 43, Лондон. Таким чином, СКС від квітня дає підстави припускати, що "S-Profit" продає певні види озброєння від "Укрінмаш" та постачає їх IGG для користування урядовими силами Південного Судану.

28 СКС № MD/GOSS/004/2014 від 20 квітня 2014 року. Ці одиниці озброєння рівнозначні у своїй кількості відносно кожного відповідного пункту в контракті між IGG та "Укрінмаш" та в СКС від червня 2014 року, з однією лиш різницею, що в СКС від червня 2014 року вказується продаж 10 000, а не 2 000 гранатометів РПГ-7.

29 СКС № MD/GOSS/008/2014 від 15 червня 2014 року.

30 СКС № MD/GOSS/008/2014 від 15 червня 2014 року.

31 За словами провідного суданського політика Бони Малвала, ця особа також працювала з ним у 1970-х роках як дипломатичний посередник від імені Вищої виконавчої ради південного Судану і допомагала в пошуку сприяння розвитку з боку Дубаї, Абу-Дабі та Оману для південносуданського регіону. Бона Малвал, *Судан і Південний Судан: Від одного до двох* (Palgrave: 2014).

14 серпня 2014 року український державний експортер зброї ДГЗІФ "Укрінмаш" підписав угоду з IGG на весь спектр озброєння, вказаний у СКС від червня 2014 року.³² Це озброєння включало автомати Калашникова, середні й важкі кулемети, великі обсяги аmunіції для цієї зброї, а також міномети, міни та тисячі гранатометів з ракетним двигуном типу РПГ, і оцінювалося в \$169 280 000. Усе це мало бути доставлене "Міністерству оборони Республіки Південний Судан".³³

У СКС від червня не фігурує назва "S-Profit". Обидва СКС мають однакову структуру, а кінцевий споживач у них використовує таку ж мову (включно зі схожими граматичними та пунктуаційними помилками), що й у інших підтверджених СКС Південного Судану, з якими ознайомилась Amnesty International.

32 Мається на увазі принаймні частина військово-технічного обладнання, вказаного в оригінальній угоді 2014 року між IGG та Південним Суданом, яка згадувалась раніше, на що надається посилання на ст.8 контракта між IGG та "Укрінмаш" від серпня 2014 року.

33 Контракт № IGG/UKRINMASH/2014/1399/5/47, копія додається.

ОДИНИЦЯ ОЗБРОЄННЯ	КІЛЬКІСТЬ	ЦІНА ЗА ОДИНИЦЮ (USD)	ПІДСУМКОВА ЦІНА (USD)
7.62 мм кулемет ПКМ	10 000	4 500	45 000 000
12.7 мм кулемет ДШКМ	1 000	22 000	22 000 000
14.5 мм кулемет КПВТ	1 000	18 000	18 000 000
12.7 мм патрони	5 000 000	1,20	6 000 000
14.5 мм патрони	1 400 000	1,20	1 600 000
60 мм міномет	3 000	12 000	36 000 000
60 мм міна	20 000	50	1 000 000
82 мм міномет	400	16 000	6 400 000
120 мм міномет	500	18 000	9 000 000
7.62 мм штурмова гвинтівка АКМС	50 000	220	11 000 000
7.62 x 39 мм патрони	50 000 000	80 за 1000 патронів	4 000 000
40 мм гранатомет РПГ-7	2 000	2 800	5 600 000
40 мм набої ПГ-7ВМ	15 000	120	1 800 000
40 мм набої ПГ-7ВЛ	15 000	120	1 800 000
СУМАРНО			169 280 000

Таблиця 2: Озброєння та ціни, вказані у південносуданському СКС від 15 червня 2014 року та в контракті між IGG і "Укрінмаш" від 14 серпня 2014 року

Amnesty International не бачила повної документації, яка б відображала участь "S-Profit" у подальшій торгівлі всім озброєнням, вказаним у СКС від квітня 2014 року. Однак, Amnesty International бачила більш пізній контракт, датований 22 жовтня 2014 року, між "Укрінмаш" і "S-Profit", згідно з яким "S-Profit" давала згоду заплатити \$3,66 мільйона для закупівлі 15 000 набоїв ПГ-7ВЛ для гранатометів із ракетним двигуном (РПГ) і 15 000 набоїв ПГ-7ВМ для РПГ – саме така кількість і типи боеприпасів для РПГ були вказані у південносуданських СКС від квітня та червня 2014 року, а також в угоді між IGG та "Укрінмаш" на постачання зброї до Південного Судану.³⁴

34 Контракт № 5/61-К, копія частково додається.

ХРОНОЛОГІЯ УГОД ПРО ПОСТАЧАННЯ ЗБРОЇ

ГРУДЕНЬ 2013

Початок бойових дій у Джубі, Південний Судан, які стрімко поширились на весь регіон Верхнього Нілу.

ПОЧАТОК 2014

(точна дата невідома, але раніше квітня 2014)

IGG намагається закупити все озброєння або його частину в "Укрінмаш" в Україні.

ПОЧАТОК 2014

(точна дата невідома)

Уряд Південного Судану підписує угоду з "International Golden Group" (IGG) в ОАЕ на постачання зброї (контракт № IGG/SS/2014/001).

20 КВІТНЯ 2014

Посольство Південного Судану в ОАЕ видає Сертифікат кінцевого споживача на частину озброєння, прописаного в контракті між IGG та Південним Суданом, вартістю понад \$46 мільйонів. У цьому офіційному документі IGG (ОАЕ) виступає як імпортер, "Укрінмаш" (Україна) як експортер, "S-Profit Ltd" (Велика Британія) як "постачальник", а уряд Південного Судану – як кінцевий споживач озброєння.

Amnesty International не мала змоги визначати, чи була вже зброя, яка згадується в цих документах, повністю або частково доставлена до Південного Судану. У разі її використання на полі бою, потенційні наслідки для цивільного населення були б нищівними. Обсяги озброєння, які передбачає контракт з IGG, означають, що ця угода на постачання зброї могла би стати однією з наймасштабніших публічно розкритих угод, які Південний Судан укладав з часів початку бойових дій у грудні 2013 року. Безперервні потоки озброєння – зокрема, ключових піхотних типів зброї, вказаних у цих паперах, якими в Південному Судані користуються наземні війська та союзні збройні угруповання з усіх боків – вже дозволили ворожим сторонам південносуданської громадянської війни, всупереч режиму припинення вогню 2015 року, продовжити протистояння та надалі коїти жорстокі злочини. Більш того, гарантовані поставки зброї й відсутність збройного ембарго з боку ООН створили умови для того, щоб протягом 2016-2017 років уряд розширив географію війни поза межі нафтових родовищ регіону Верхній Ніл на нові райони країни – це потягло за собою жахливі наслідки мешканців цих територій.

15 ЧЕРВНЯ 2014

Міністерство оборони Південного Судану видає ще один Сертифікат кінцевого споживача для всіх видів озброєння, прописаних в контракті між IGG та Південним Суданом, вартістю понад \$169 мільйонів. У цьому офіційному документі IGG (ОАЕ) виступає як імпортер, "Укрінмаш" (Україна) як експортер, а уряд Південного Судану – як кінцевий споживач озброєння.

22 ЖОВТНЯ 2014

"Укрінмаш" підписує контракт на \$3,66 мільйона з "S-Profit", за яким "S-Profit" має закупити такі ж обсяги й типи набоїв для гранатометів з реактивними двигунами, що вказані в контракті між IGG та "Укрінмаш" і двох південносуданських СКС.

\$3,66 мільйона

\$169 мільйонів

14 СЕРПНЯ 2014

IGG та "Укрінмаш" підписують контракт, за яким "Укрінмаш" має поставити уряду Південного Судану озброєння, вказане у червневому СКС, на \$169 мільйонів.

Безперервні потоки озброєння – зокрема, ключових піхотних типів зброї, вказаних у цих паперах, якими в Південному Судані користуються наземні війська та союзні збройні угруповання з усіх боків – вже дозволили ворожим сторонам південносуданської громадянської війни, усупереч режиму припинення вогню 2015 року, продовжити протистояння та надалі коїти жорстокі злочини.

2.2 ЗАДІЯНІ КОМПАНІЇ

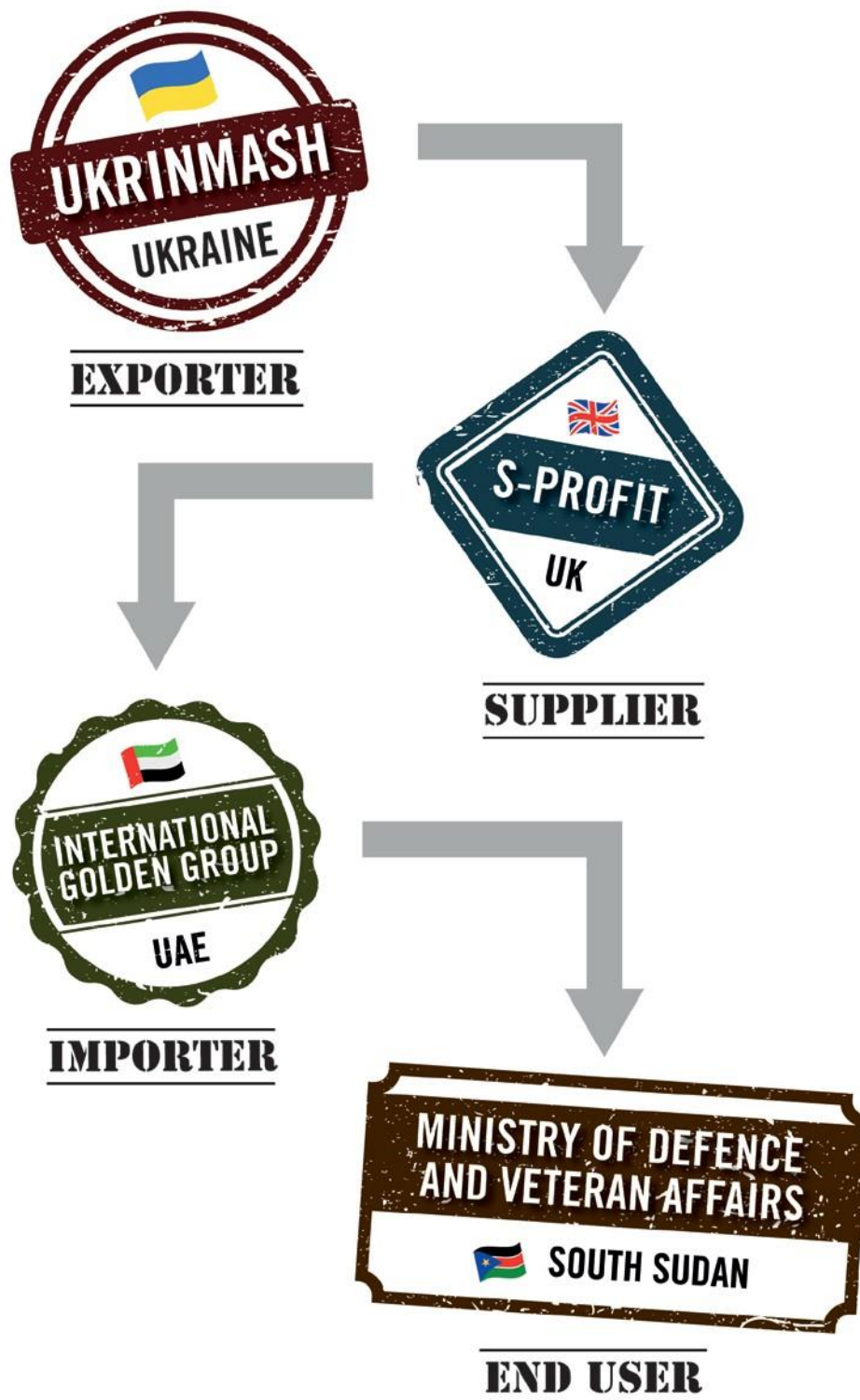

Рисунок 1: Компанії, зазначені в Сертифікаті кінцевого споживача, виданому Південним Суданом 20 квітня 2014 року, і в контракті між IGG та "Укрінмаш" від 14 серпня 2014 року.

++

2.2.1 ЕКСПОРТЕР: "УКРІНМАШ" (УКРАЇНА)

"Укрінмаш" – дочірня компанія, повністю підконтрольна українському державному експортеру зброї "Укрспецекспорт", який, у свою чергу, є частиною "Укроборонпром", української державної холдингової компанії в сфері військової індустрії.³⁵ "Укрінмаш" постачає як нове, так і утилізоване військове обладнання багатьом державам і посередникам в усьому світі. Її материнська компанія "Укрспецекспорт" має монополію на збройний експорт з України – дев'ятого найбільшого експортера зброї у світі, за даними Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру (SIPRI), який займається моніторингом потоків озброєння.³⁶ Тож кожен посередник чи покупець зброї, який бажає налагодити збройні поставки з України до інших країн, повинен укласти угоду з "Укрспецекспорт" чи її дочірніми компаніями.

У даному випадку, угоду з "Укрінмаш" на експорт української стрілецької зброї та легкого озброєння до Південного Судану уклала компанія з ОАЕ "International Golden Group" (IGG), очевидно, щоб виконати умови контракту 2014 року між IGG та урядом Південного Судану.

"Укрінмаш" має історію експорту озброєнь збройним силам Південного Судану, у тому числі до здобуття країною незалежності. Наприклад, у період між 2006 і 2008 роками "Укрінмаш" транспортував для HABC кілька десятків танків T72M1 та цілу низку легкого озброєння і стрілецької зброї. Цю угоду в 2009 році вивчали дослідники Amnesty International і Small Arms Survey.³⁷

У листах до "Укрінмаш" і "Укрспецекспорт" Amnesty International виклала інформацію, що міститься у цій доповіді. Заступник генерального директора "Укрспецекспорт" надіслав відповідь, де зазначив, що "Укрспецекспорт" сама по собі не укладала угод з "S-Profit" та "International Golden Group", а її дочірні компанії (як "Укрінмаш") є незалежними комерційними установами, безпосередньо яким і слід направляти інформаційні запити щодо їхньої діяльності. На момент написання доповіді "Укрінмаш" так і не відповіла.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ КОРПОРАТИВНИХ СТРУКТУР

Згідно з Керівними принципами ООН з питань підприємницької діяльності в аспекті прав людини, компанії мають зобов'язання поважати всі права людини та вживати конкретні заходи для виконання цих зобов'язань. Під цим мається на увазі вживання відповідних заходів для попередження, пом'якшення та виправлення порушень прав людини, пов'язаних з їхньою підприємницькою діяльністю.³⁸

Ці зобов'язання "не залежать від спроможності та/або готовності держав виконувати свої власні правозахисні зобов'язання і не применшують цих зобов'язань", а також "існують окремо від зобов'язань дотримуватися національних законів і підзаконних актів, які захищають права людини".³⁹ Будь-яка компанія, що продає зброю кінцевим споживачам, про яких відомо, що вони коять грубі порушення прав людини, ризикує порушити ці стандарти. Більш того, якщо дії компанії зробили можливим, загострили або сприяли правопорушенню, а компанія знала чи мала всі підстави знати, що таке правопорушення буде скоєне, її можуть притягнути до кримінальної відповідальності за такі правопорушення.⁴⁰

35 <http://ukroboronprom.com.ua> (без дати).

36 А. Фльоран, Ф.Д. Віземан, С.Т. Віземан, Н. Тянь, *Тренди в міжнародній торгівлі зброєю, 2016* (Стокгольмський міжнародний інститут дослідження миру: лютий 2017 року), доступно за посиланням: <https://www.sipri.org/sites/default/files/Trends-in-international-arms-transfers-2016.pdf>. Рейтинги стосуються підтверджених випадків експорту зброї протягом 2012-2016 років.

37 М. Льюїс, *Оминаючи закон: Потіки озброєння у Судані після Найваської угоди* (Small Arms Survey, робоча документація HSBA, 18 вересня 2009 року), ст.39-44; Amnesty International, *Південний Судан: Конфлікт у тіні: Збройні поставки підживлюють правопорушення в окрузі Майом, штат Ель-Вахда* (Індекс AI: AFR 65/002/2012), 28 червня 2012 року, доступне за посиланням: <https://www.amnesty.org/en/documents/afr65/002/2012/en/>

38 Керівні принципи ООН з питань підприємницької діяльності в аспекті прав людини. Рада з прав людини затвердила

20 *Зондоня в праву: Роль бізнесу в мирі* (Лондонська міжнародна організація за права людини, 2014 рік), доступно за посиланням: www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf; Amnesty International

39 Там же, Принцип 11.

40 Міжнародна комісія юристів, "Доповідь правничої групи експертів МКЮ щодо співучасті корпорацій у міжнародних злочинах", Том 1, Женева, 2008, ISBN: 978 92-9037-131-5.

Очікується, що держави мають здійснювати додаткові заходи для протидії порушенням прав людини з боку компаній, якими вони володіють чи які контролюють (як у випадку з "Укрінмаш" і "Укрспецекспорт").⁴¹ Дії державної компанії також можуть прирівнюватись до порушення зобов'язань держави за міжнародним правом у сфері прав людини.⁴²

2.2.2 "INTERNATIONAL GOLDEN GROUP" (OAE)

"International Golden Group" (IGG) – приватна фірма, заснована у 2002 році в Абу-Дабі для постачання озброєння збройним силам ОАЕ та міжнародним клієнтам.⁴³ Вона частково належить "Tawazun Holdings" – інвестиційній компанії, створеній у 2007 році Бюро офсетної програми в Абу-Дабі (тепер називається Економічною радою Tawazun), яка являє собою напівурядову-напівприватну структуру, засновану в 1992 році для сприяння промисловому та технологічному розвитку ОАЕ.⁴⁴

У контракті між IGG та "Укрінмаш", з яким ознайомилась Amnesty International, вказано, що на початку 2014 року, після розгортання громадянського конфлікту, IGG підписала угоду з урядом Південного Судану на постачання великої кількості озброєння до цієї країни – саме того озброєння, про закупівлю якого IGG пізніше домовилась із "Укрінмаш".⁴⁵ Згідно з контрактом між IGG та "Укрінмаш", зброя мала бути транспортована на продаж з українського аеропорту для IGG, проте з пакуванням та маркуванням як для Міністерства оборони і справ ветеранів у Джубі, Південний Судан.

IGG має досвід постачання зброї від "Укрінмаш" для потреб третіх країн. У 2013 році Експертна комісія ООН з Лівії, створена Радою Безпеки ООН для моніторингу ембарго на постачання зброї в Лівію, звітувала, що в 2011 році IGG закупила кілька мільйонів бойових набоїв албанської амуніції та 1 000 штурмових гвинтівок для уряду ОАЕ – натомість, частина цього озброєння потрапила безпосередньо до сил Національної перехідної ради (НПР) у Бенгазі, що було порушенням збройного ембарго ООН щодо Лівії.⁴⁶ IGG робила закупівлі амуніції через "Укрінмаш" (Україна), яка, в свою чергу, постачала її з Албанії. Комісія ООН постановила, що "Об'єднані арабські Емірати були первинним кінцевим споживачем амуніції та організували її передачу в Бенгазі у супереч збройному ембарго". Також "International Golden Group" надала владі Албанії Сертифікат підтвердження отримання поставки, який гарантував, що боєприпаси були отримані збройними силами ОАЕ.⁴⁷ Amnesty International написала "International Golden Group" у серпні 2017 року з проханням прокоментувати ці звинувачення, проте на момент написання доповіді компанія ще не відповіла.

41 Це прописано в Керівних принципах ООН з питань підприємницької діяльності в аспекті прав людини. Див. Управління Верховного комісара ООН з прав людини, Керівні принципи ООН з питань підприємницької діяльності в аспекті прав людини: Здійснення рамок Організації Об'єднаних Націй відносно "захисту, дотримання та засобів правового захисту" (2011), документ ООН HR/PUB/11/04, Принцип 4, доступний за посиланням: www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

42 Комісія міжнародного права, Проект статей про відповідальність держав за міжнародно протиправні дії, з коментарями, 2001, ст.40-43, доступний за посиланням: legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf

43 www.igggroup.ae/ (без дати); Kahaleej Times, Tawazun отримує 26% акцій "International Golden Group", 26 лютого 2011 року, <http://www.khaleejtimes.com/article/20110226/ARTICLE/302269887/1036>

44 Tawazun, Бюро офсетної програми ОАЕ перейменоване на Економічну раду Tawazun, 14 травня 2012 року, доступно за посиланням: <https://tec.tawazun.ae/2012/05/14/uae-offset-programme-bureau-renamed-as-tawazun-economic-council/>

45 Номер контракта між IGG і Південним Суданом - IGG/SS/2014/001. Це означає, що він був підписаний у 2014 році. Оскільки перший СКС на це озброєння був виданий посольством Південного Судану в ОАЕ 20 квітня 2014 року, то цей контракт між IGG і Південним Суданом, скоріш за все, був підписаний десь між січнем і квітнем 2014 року.

46 Рада Безпеки ООН, Підсумкова доповідь Експертної комісії, створеної відповідно до резолюції 1973 (2011) стосовно Лівії (S/2013/99), 15 лютого 2013 року, пункти 74-97, доступна за посиланням: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2013_99.pdf

47 Рада Безпеки ООН, Підсумкова доповідь Експертної комісії, створеної відповідно до резолюції 1973 (2011) стосовно Лівії (S/2013/99), 15 лютого 2013 року, Додаток VIII, доступна за посиланням: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2013_99.pdf

2.2.3 "S-PROFIT" (ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)

"S-Profit Ltd" – британська компанія, заснована у липні 2011 року. Мала двох директорів.⁴⁸

Один з них, резидент Філіппін і директор "S-Profit" у період з листопада 2014 року до січня 2017 року, також зареєстрований як директор і тримач акцій понад 100 інших компаній, зареєстрованих у Великій Британії, та десятків іноземних компаній. Тому можна припустити, що ця особа, вірогідно, є "номінальним директором", якого зазвичай наймають (законно) комерційні агенції зі створення юридичних осіб. Номінальні директори потрібні, щоб уникнути розкриття справжніх керівників компанія або щоб виконувати адміністративні функції, такі як підписання паперів. Відповідно, вони можуть бути зовсім мало або й жодним чином не задіяні в щоденній операційній діяльності компанії, хоча все ж мають юридичні обов'язки перед компанією згідно з корпоративним правом.⁴⁹

НОМІНАЛЬНІ ДИРЕКТОРИ

ПОТРІБНІ, ЩОБ УНИКНУТИ РОЗКРИТТЯ СПРАВЖНІХ КЕРІВНИКІВ КОМПАНІЇ АБО ЩОБ ВИКОНУВАТИ АДМІНІСТРАТИВНІ ФУНКЦІЇ, ТАКІ ЯК ПІДПИСАННЯ ПАПЕРІВ.

Другий директор – громадянин України Артем Забора, котрий з дня заснування компанії також є її 100%-им акціонером.⁵⁰ "S-Profit" фігурує не тільки в документах, пов'язаних з угодами 2014 року на постачання зброї до Південного Судану – інші комерційні папери, перевірені Amnesty International, демонструють, що Забора і "S-Profit" надавали пропозиції та договори на закупівлю і постачання озброєння у низці інших перемовин, які офіційно проводились від імені приватної української компанії з експорту зброї "Techimpex".

Ці документи відображають ряд комерційних пропозицій і перемовин щодо укладання угод (частина з них незавершена), до яких була причетна "S-Profit", щодо перспектив постачання броньованих автомобілів, зброї та авіації в Єгипет, Сенегал, Малі, Руанду, Україну та Перу, а також приватним компаніям у Сербії, Україні, Польщі та Австралії. У кількох випадках "Techimpex" брав на себе все суттєве ділове листування й висував пропозиції з розцінками на постачання зброї іншим компаніям та урядам. Після цього для Забори і "S-Profit" склалися контракти, які вони підписували як формальні постачальники чи закупівельники озброєння. Інколи ділове листування на фірмових бланках "Techimpex" і з підписом їхнього генерального директора дублювалося на фірмових бланках S-Profit – той самий текст, але підписаний Заборою.⁵¹

48 Один з цих директорів зняв з себе повноваження 25 січня 2017 року, тож Артем Забора лишився єдиним директором.

49 Ще один випадок, коли ім'я цієї особи згадувалось як ім'я номінального директора іншої компанії, зареєстрованої у Великій Британії, проте цього разу з бенефіціаром у Білорусі, - справа Аляксандра Гняздзілау проти Сзолта Адама Вайгеля, Кінг Говард Кордеро Енрікез і Дмитрій Івановіч Броновец у Високому суді Англії та Уельсу, Канцелярський відділ, [2016] EWHC 15 (Ch).

50 Інший директор був призначений 3 листопада 2014 року та зняв із себе повноваження 25 січня 2017 року.

51 Наприклад, листи у січні 2016 року від "Techimpex" і "S-Profit" до ізраїльського посередника з продажу зброї щодо поставок ракетних блоків B8B20-A класу "повітря-земля".

Враховуючи, що "S-Profit" насправді не поставляє відповідне озброєння чи устаткування, роль компанії у цих переговорах не зовсім зрозуміла. Якщо говорити про угоду з Південним Суданом, то перевірене джерело, яке попросило не розкривати свої особи, поінформувало Amnesty International, що, ще до обговорення умов контракту між посадовими особами "Укрінмаш", IGG та Південного Судану в Абу-Дабі, представники "Techimpex" і "Укроборонпром", материнської компанії "Укрінмаш", наполягли на тому, щоб "S-Profit" був долучений як посередник. Це робилось, аби продати зброю за підвищеною ціною – однак прибуток від різниці пішов би до рук бенефіціарів "S-Profit", а не в українську скарбницю.⁵² Оскільки платіжні папери відсутні, Amnesty International не мала змоги перевірити цю інформацію на достовірність.

Коли Amnesty International звернулась із запитом до генерального директора "Techimpex" пана В. Калини, щоб прояснити зв'язки його компанії з "S-Profit", то отримала відповідь: "Компанія "Techimpex" працює з "S-Profit" багато років, і ми довіряємо цій компанії як надійному та відповідальному бізнес-партнеру". Він додав, що діяльність компанії проводиться "у чіткій відповідності з усіма національними й міжнародними регуляторними постановами, включно з тими, які стосуються обігу військових товарів", і що всі угоди, де фігурують військові товари, проходять перевірку Державною експортною службою України та мають всі необхідні дозволи й ліцензії.⁵³

Amnesty International надіслала лист пану Заборі, в якому коротко резюмувала викладену вище інформацію. У відповідь пан Забора підтвердив, що він є директором і єдиним бенефіціаром "S-Profit", та заявив, що, хоча "S-Profit" і не веде своєї операційної діяльності у Великій Британії, цей бізнес відповідає британському законодавству і міжнародним регуляторним постановам. Що ж стосується зв'язків "S-Profit" і "Techimpex", пан Забора написав, що не працює на цю компанію і не володіє нею, проте вони мають договірні відносини із "Techimpex". Пан Забора також запевнив, що "S-Profit" "ніколи не постачала військову продукцію до Південного Судану – "S-Profit" навіть не має намірів постачати її у майбутньому і не шукає такої нагоди".⁵⁴ Пізніше Amnesty International надіслала додатковий лист, який містив питання про статус Сертифікату кінцевого споживача (MD/GOSS/004/2014 від 20 квітня 2014 року) для Міністерства оборони Південного Судану, де "S-Profit" вказаний як "постачальник" військового обладнання. До цього листа була долучена копія Сертифікату кінцевого споживача. На момент написання доповіді Amnesty International не отримала жодної відповіді на ці додаткові питання.

52 Теленепередача "Гроші", ефір від грудня 2014 року. <https://www.youtube.com/watch?v=pBzIJXeAhxY>; листування Amnesty International, 27 липня 2017 року, додається.

53 Листування з паном В. Калиною, генеральним директором "Techimpex", 27 липня 2017 року, додається.

54 Письмова відповідь pana Забори Amnesty International, 27 липня 2017 року, додається.

3. ПРАВОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВ

У торговельних і урядових документах, пов'язаних із угодами на постачання зброї, щодо яких йшла мова раніше, були зазначені компанії, зареєстровані в Україні, ОАЕ та Великій Британії. Цей розділ пропонує огляд правових зобов'язань України та ОАЕ, в той час як зобов'язання Великої Британії розібрані у Розділі 4.

3.1 ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УРЯДІВ ОАЕ ТА УКРАЇНИ

ОАЕ і Україна підписали (проте досі не ратифікували) Договір про торгівлю зброєю (ДТЗ), який набув чинності у грудні 2014 року. В заяві на підтримку прийняття ДТЗ представник ОАЕ в ООН Ахмад Абдул Рахман аль-Джарман сказав, що Договір є важливим механізмом регулювання торгівлі зброєю з метою "обмеження загроз і страждань жертв збройних конфліктів, особливо жінок і дітей".⁵⁵ Як підписанти, ОАЕ і Україна не можуть вдаватися до будь-яких дій, які поставили б під загрозу цілі та мету договору, прописані у Статті 1.⁵⁶

ДОГОВІР ПРО ТОРГІВЛЮ ЗБРОЄЮ, СТАТТЯ 1

ЦІЛІ ТА МЕТА

Цілями цього Договору є:

1. Встановити якомога вищі спільні міжнародні стандарти щодо регулювання або вдосконалення регулювання міжнародної торгівлі звичайними видами озброєнь;
2. Запобігти та викоринити протиправну торгівлю звичайними видами озброєнь, а також запобігти їхньому незаконному перепродажу;

З МЕТОЮ:

3. Сприяння міжнародному і регіональному миру, безпеці й стабільності;
4. Зменшення людських страждань;
5. Розширення співробітництва, прозорості та відповідальності дій держав-учасниць у сфері міжнародної торгівлі звичайними видами озброєнь і, як наслідок, побудови довіри між країнами-учасницями.

⁵⁵ ООН, 71-е пленарне засідання, вівторок, А/67/PV.71, 2 квітня 2013 року, 10:00, Нью-Йорк, ст. 17, http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/302811/A_67_PV.71-EN.pdf?sequence=3&isAllowed=y

⁵⁶ Договір про торгівлю зброєю, Стаття 1, Цілі та мета, ст.3, доступний за посиланням: <https://unoda-web.s3-accelerate.amazonaws.com/wpcontent/uploads/2013/06/English7.pdf>; Віденська конвенція про право міжнародних договорів (з додатками). Укладена у Відні 23 травня 1969 року, Стаття 18, доступна за посиланням: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume1155/volume-1155-I-18232-English.pdf>

Це означає, зокрема, встановлення "якомога вищих спільних міжнародних стандартів" регулювання торгівлі зброєю з метою "сприяння міжнародному і регіональному миру, безпеці й стабільності" та "зменшення людських страждань". Існує міцний зв'язок між поставками зброї до Південного Судану, зростанням нестабільності, сприянням і здійсненням грубих порушень міжнародного права прав людини та гуманітарного права. З урахуванням цього, участь українського державного експортера зброї в укладанні угоди на постачання озброєння уряду Південного Судану в розпал нинішнього громадянського конфлікту є очевидним порушенням цих принципів. Той факт, що одна із найбільших збройних компаній ОАЕ зазначена в документації, з якою ознайомлювалась Amnesty International, як "імпортер" великих обсягів озброєння, призначених для Південного Судану, також дає підстави звинуватити ОАЕ в неспроможності виконувати свої зобов'язання, як підписанта ДТЗ.

3.1.1 НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ОАЕ

Згідно з інформацією, наданою 58-й Генеральній асамблеї ООН, закони України щодо експортного контролю базуються на "міжнародно визнаних нормах і принципах", дотриманих у відповідності з міжнародно визнаними контрольними списками.⁵⁷ Попри розвинуту законодавчу базу з контролю збройного експорту, Україна має доволі бідний досвід її реалізації. Україна – значний постачальник списаного радянського збройного обладнання і виробник цілого спектру звичайних видів озброєнь. Український уряд, державні компанії та громадяни в минулому вже були причетними до постачання зброї до зон конфліктів у Сьєрра-Леоне, Ліберії та Лівії, що суттєво підірвало міжнародні стандарти регулювання міжнародної торгівлі звичайними видами озброєнь.⁵⁸

Відповідно до законодавства України, будь-які збройні поставки, що здійснюються під її юрисдикцією, повинні в індивідуальному порядку отримувати ліцензію з дотриманням її міжнародних зобов'язань.⁵⁹ Хоча міжнародне право прав людини зазначається в українських законах з контролю озброєнь недостатньо вичерпно, Україна у своїх політичних заявах говорила, що твердо підтримує ідею затвердження умов постачання зброї з урахуванням міжнародного права прав людини та принципів, прописаних у Кодексі поведінки Європейського Союзу з питань експорту озброєнь і Документі ОБСЄ про стрілецьку зброю та легке озброєння. В обох цих правових актах питання контролю експорту озброєння враховує критерії прав людини.⁶⁰

Договір про асоціацію України з Європейським Союзом також вимагає від неї наближення до стандартів політики спільної безпеки та оборони ЄС і співпраці з питань контролю зброї та її експорту. Як зазначено в доповіді Європейської служби зовнішніх справ, під цим мається на увазі, зокрема, "відповідність збройному ембарго ЄС [щодо Південного Судану]".⁶¹ Цей договір був підписаний у 2014 році, але досі не ратифікований усіма державами-членами ЄС.

57 Управління ООН з питань роззброєння, Інформація України стосовно національного законодавства, регуляторних актів і процедур щодо постачання озброєння, військового спорядження, товарів і технологій подвійного використання, <https://unoda-web.s3-accelerate.amazonaws.com/wp-content/uploads/assets/convarms/NLDU/docs/NLDU/Ukraine2004-E.pdf>

58 Щодо Ліберії та Сьєрра-Леоне див. Рада Безпеки ООН, Звіт Експертної комісії, призначеної відповідно до резолюції Ради Безпеки ООН 1306 (2000), параграф 19 стосовно Сьєрра-Леоне, (S/2000/1195), 20 грудня 2000 року, пункти 203-211, доступний за посиланням: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/SL%20S2000%201195.pdf>; щодо Лівії див. Рада Безпеки ООН, Підсумковий звіт Експертної комісії, створеної відповідно до резолюції Ради Безпеки ООН 1973 (2011) стосовно Лівії (S/2013/99), 15 лютого 2013 року, Додаток VIII, доступний за посиланням: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2013_99.pdf

59 Закон України "Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання" № 549-IV, 20 лютого 2003 року, з доповненнями, <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/549-iv>.

60 Наприклад, Україна у своєму звіті 2005 року для Програми дій ООН із запобігання та викорінення незаконної торгівлі стрілецькою зброєю та легким озброєнням у всіх аспектах та боротьби з нею наголосила на принципах Документу ОБСЄ про стрілецьку зброю та легке озброєння: "Виняткової ваги набуває Документ ОБСЄ, в якому країни-учасниці, дійшовши згоди щодо спільних критеріїв експорту, таких як повага до прав людини, уникнення збройних конфліктів і дотримання міжнародних домовленостей, виробили детальний комплекс принципів для процедур і документування імпорту, експорту та транзиту стрілецької зброї та легкого озброєння". У тому ж звіті Україна запевнила, що вона "чітко дотримується рішень, прийнятих Радою Безпеки ООН, Організацією з безпеки та співробітництва в Європі та Вассенаарської домовленості", і що "в процесі прийняття рішень також бере до уваги... Кодекс поведінки Європейського Союзу щодо експорту озброєнь".

61 Єврокомісія, Робочий документ спільної групи: Звіт щодо стану імплементації Угоди про асоціацію з Україною (Брюссель: 9 грудня 2016 року), SWD(2016) 446 фінальна версія за посиланням: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/ukraine_v2_0.pdf

Україна також є державою-учасницею Вассенаарської домовленості, мета якої - "сприяння регіональній та міжнародній безпеці та стабільності шляхом підвищення прозорості і посилення відповідальності у передачах звичайних озброєнь та товарів і технологій подвійного використання, запобігаючи таким чином дестабілізуючим накопиченням".⁶²

Тим не менш, відколи у грудні 2013 року в Південному Судані розпочався жорстокий конфлікт, Державна служба експортного контролю України систематично надавала дозволи на експорт як стрілецької зброї, так і основних систем озброєння для уряду Південного Судану.⁶³

Законодавство ОАЕ регулює експорт та реекспорт "стратегічних товарів" (включно зі зброєю і військовим обладнанням) на підставах міжнародної політики, громадської безпеки та захисту.⁶⁴ Закони ОАЕ також вимагають від посередників з торгівлі зброєю, які причетні до перевезення стратегічних товарів з однієї країни поза межами ОАЕ до іншої, отримувати урядовий дозвіл на це.⁶⁵ Хоча в ньому безпосередньо не зазначається повага до прав людини та міжнародного гуманітарного права, законодавство ОАЕ з контролю збройного експорту посилається на положення міжнародних конвенцій, до яких приєдналася ОАЕ (ОАЕ є підписантом ДТЗ).⁶⁶ Контроль експорту здійснюється Комітетом ОАЕ з імпортного та експортного контролю товарів, який звітує безпосередньо Раді Міністерства закордонних справ, яка, в свою чергу, звітує перед президентом ОАЕ.⁶⁷ ОАЕ не є країною-членом Вассенаарської домовленості.

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЕКСПОРТНОГО
КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ
СИСТЕМАТИЧНО НАДАВАЛА
ДОЗВОЛИ НА ЕКСПОРТ ЯК
СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ, ТАК І
ОСНОВНИХ СИСТЕМ ОЗБРОЄННЯ
ДЛЯ УРЯДУ ПІВДЕННОГО
СУДАНУ, ЗОКРЕМА:**

2014
892
ЛЕГКИХ І ВАЖКИХ КУЛЕМЕТІВ

2015
5
ШТУРМОВИХ ГВИНТОКРИЛІВ МІ-24

2016
258
ЛЕГКИХ І ВАЖКИХ КУЛЕМЕТІВ

62 Вассенаарська домовленість щодо контролю за експортом звичайних озброєнь та товарів і технологій подвійного використання, <http://www.wassenaar.org>

63 Україна, щорічні звіти до Реєстру звичайних озброєнь ООН за 2014 і 2015 календарні роки, доступні за посиланням: <https://www.un.org/disarmament/convarms/register/>; Державна служба експортного контролю України, "Інформація про обсяги міжнародних передач окремих категорій озброєнь, здійснених Україною у 2016 році", http://dsecu.gov.ua/control/uk/publish/artide?art_id=53195&cat_id=51343

64 Федеральний Закон ОАЕ № 13 від 2007 року, Федеральний Декрет № 12 від 2008 року (<http://qistas.com/legislations/uae/view/5946>). Див. також Аарон Дюн, "Стратегічний торговельний контроль в Об'єднаних Арабських Еміратах: Ключові пункти для Європейського Союзу", Консорціум ЄС з нерозповсюдження, Документи про нерозповсюдження, № 12 (березень 2012 року) https://www.files.ethz.ch/isn/142153/EUNPC_no%2012.pdf

65 Федеральний Декрет № 12 від 2008 року (<http://qistas.com/legislations/uae/view/5946>).

66 Федеральний Декрет № 12 від 2008 року (<http://qistas.com/legislations/uae/view/5946>).

67 Презентація Виконавчого офісу Комітету ОАЕ з товарно-матеріальних цінностей щодо імпортного та експортного контролю (без дати), <https://www.state.gov/strategictrade/documents/organization/190339.pdf>

3.1.2 ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЗГІДНО З МІЖНАРОДНИМ ПРАВОМ

За міжнародним правом, Україна та ОАЕ також мають обов'язки регулювати передачу зброї за певних обставин. Якщо існує суттєвий ризик, що озброєння будуть використані для порушення прав людини, країна-постачальник у такому випадку діятиме всупереч своєму позитивному зобов'язанню співпрацювати заради загальної поваги до прав людини, вказаних у Статуті ООН і прописаних у Загальній декларації прав людини. Всі члени ООН, згідно зі Статтею 56 Статуту ООН, зобов'язані "здійснювати спільні й самостійні дії в співробітництві з Організацією (ООН) для досягнення цілей, зазначених у статті 55".⁶⁸ Ці цілі включають "загальну повагу та дотримання прав людини й основних свобод для всіх, без розрізнення раси, статі, мови чи релігії".⁶⁹ Так само, міжнародне гуманітарне право (МГП) вимагає від усіх держав "поважати та забезпечувати повагу" МГП, у тому числі через заходи для запобігання поставок озброєнь тим, хто, вірогідно, буде використовувати їх задля здійснення грубих порушень МГП.⁷⁰

3.1.3 ОЦІНКА РИЗИКІВ

З метою запобігання використанню зброї для сприяння або здійснення грубих порушень прав людини, держави повинні проводити оцінку ризику щодо кожної потенційної передачі озброєнь. Перспектива експортних поставок до Південного Судану, про які йшлося раніше, мала б стати "дзвіночком" про небезпеку для будь-якого державного представника з ліцензування чи експорту, який перевіряв поставки. Існують безперечні ризики порушення прав людини та МГП, пов'язані зі збройними поставками до Південного Судану. До угоди були причетні компанія-посередник з Лондона, а також покупець ("International Golden Group") та експортер ("Укрінмаш"), які раніше, у 2011 році, фігурували у звіті Експертної комісії ООН стосовно Лівії як порушники збройного ембарго ООН.⁷¹

У серпні 2017 року Amnesty International написала уряду ОАЕ та "International Golden Group", а також генеральному директору Державної служби експортного контролю України, коротко повідомляючи інформацію, що міститься у цій доповіді. На час написання ніхто з них не відповів. Що стосується Великої Британії, то "S-Profit" не потребував дозволу на проведення переговорів щодо постачання зброї до Південного Судану чи в інших напрямках від британських державних структур, які займаються експортним контролем. Тож правоохоронні органи Великої Британії та структури, які видають ліцензії на експорт, найімовірніше, не знали про "S-Profit" та її діяльність з торгівлі зброєю.⁷²

68 Стаття 56 Статуту ООН, доступний за посиланням: <http://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-ix/index.html>

69 Стаття 55(с) Статуту ООН, доступний за посиланням: <http://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-ix/index.html>

70 Стаття 1 Женевських конвенцій 1949 року. За темою, див. Міжнародний комітет Червоного Хреста, *Рішення щодо передачі озброєнь: Виконання критеріїв міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини: Практичний посібник* (2-е видання, серпень 2016 року), <https://www.icrc.org/en/publication/0916-arms-transfer-decisions-applying-international-humanitarian-law-criteria>

71 Рада Безпеки ООН, *Підсумковий звіт Експертної комісії, створеної відповідно до резолюції 1973 (2011) стосовно Лівії* (S/2013/99), 15 лютого 2013 року, пункти 74-97, [документ за посиланням](http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2013_99.pdf)

72 Amnesty International Велика Британія, зустріч із офіційними представниками британського Управління з податкових і митних зборів її Величності, 9 грудня 2016 року.

4. НЕСПРОМОЖНІСТЬ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЗАПОБІГТИ НЕЗАКОННІЙ ТОРГІВЛІ ЗБРОЄЮ

Щоб зрозуміти, чому до угоди про торгівлю озброєнням між збройними компаніями ОАЕ та України могла бути причетна компанія-“постачальник”, зареєстрована в лондонському Вест-Енді, необхідно усвідомити регуляторний вакуум, який перетворює Велику Британію на привабливу територію для ведення юридичної діяльності, а британські компанії – на привабливі законні інструменти, за допомогою яких можливо проводити протизаконні збройні угоди та вести іншу нелегальну діяльність. Протягом останніх років уряди, журналісти та громадське суспільство розкривали участь десятків тіньових компаній, зареєстрованих у Великій Британії, в поставках зброї за напрямками, що підпадають під ембарго, а також у шахрайстві, відмиванні грошей та інших транснаціональних злочинах.⁷³ Британський уряд дозволив багатьом з цих компаній продовжити вести діяльність без завад, а також дуже мало зробив, щоб заповнити більш широкі регуляторні лакуни, які роблять таку незаконну діяльність можливою.⁷⁴ Тим часом компанія, зареєстрована у Великій Британії, дозволяє незаконним юридичним особам діяти так, неначе вони ведуть бізнес під добре врегульованою “місцевою” юрисдикцією, коли їм доводиться взаємодіяти з фінансовими установами, діловими партнерами, ліцензуючими та регуляторними державними органами.

4.1 ПІДРИВ КОНТРОЛЮ ОЗБРОЄНЬ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

За національними, європейськими та міжнародними законами Велика Британія має суворі зобов'язання контролювати передачі озброєння, включно з посередницькою діяльністю. Ці зобов'язання вимагають дотримання британських Об'єднаних критеріїв щодо експорту зброї, Спільної позиції ЄС щодо експорту озброєнь та Договору про торгівлю зброєю. Від самого початку Велика Британія послідовно підтримувала створення Договору про торгівлю зброєю та ратифікувала його в квітні 2014 року. Британське національне законодавство, Спільна позиція ЄС щодо експорту озброєнь та Стаття 6 ДТЗ вимагають чіткого дотримання збройних ембарго Ради Безпеки ООН та ЄС. Відповідні правові важелі для заборони посередницької діяльності з боку британських громадян чи компаній, зареєстрованих у Великій Британії, за напрямками, що підпадають під ембарго, містяться в Частині 4 Постанови про експортний контроль від 2008 року.⁷⁵ Ці закони діють поза національними юрисдикціями та стосуються будь-яких дій, розрахованих на сприяння постачанню зброї. Тому у випадку із Південним Суданом все доволі чітко зрозуміло: британські державні органи з експортного контролю не надавали і не надали б дозволу на дії, пов'язані з передачами військового устаткування, які б порушували давнє ембарго ЄС щодо Південного Судану – стримувальний захід, який Велика Британія завжди підтримувала. Збройні ембарго поширюються як на британських громадян, так і на компанії, що зареєстровані у Великій Британії та діють у будь-якій частині світу.

Та все ж регуляторні прогалини у британському корпоративному праві створюють серйозні перешкоди для контролю озброєнь. Хоча така система запроваджувалася переважно для того, щоб полегшити населенню процес реєстрації бізнесу, ці регуляторні прогалини дозволяють закордонним торговцям зброї відкривати британські компанії без жодного підтвердження їхньої фактичної або запланованої діяльності. Їм навіть не потрібно вказувати біографічні дані та особи директорів, акціонерів і кінцевих власників-бенефіціарів.

-
- 73 Світовий банк/Ініціатива ООН з повернення вкрадених активів, *Ляльковод: як корупціонери використовують законні методи, щоб приховати вкрадені активи, та що з цим робити*, 2011, <https://star.worldbank.org/star/sites/star/files/puppetmastersv1.pdf>; Річард Брукс та Ендрю Боусфілд, "Хто не ризикує, той не п'є шампанського", *спеціальний репортаж для "Private Eye"* (травень 2013 року).
- 74 Уряд її Величності, *Відповідь уряду на доповідь комітету з контролю експорту озброєнь Палати громад № 608 щодо ретельної перевірки контролю зброї та її експорту*, 2015, Ст. 9089, 31 липня 2015 року, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/450396/50914_Cm_9089_Accessible.pdf
- 75 Постанова про контроль експорту, *Частина 4*. Пункти призначення, на які поширюються ембарго, доступна за посиланням: https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2008/3231/pdfs/ukxi_20083231_en.pdf

Реєстраційна палата – британський державний орган, відповідальний за реєстрацію компаній - дає можливість будь-кому у світі, не маючи жодного стосунку до Великої Британії, відкрити британську компанію онлайн за 24 години та лише £12 (\$15 США).⁷⁶ Цим компаніям не потрібно мати якогось дійсного представництва чи активів у Великій Британії. Їхнім директорам, акціонерам і кінцевим власникам-бенефіціарам не потрібно доводити дійсність ані документів, що посвідчують їхню особистість, ані свої адреси.⁷⁷ Близько 650 000 компаній - це більш ніж одна щохвилини – було зареєстровано у Великій Британії лише в період з 31 березня 2016 року до 31 березня 2017 року.⁷⁸

Така ситуація породжує дві проблеми. По-перше, британським державним органам дуже складно визначити фальсифікацію чи правопорушення. Через нестачу підтвердженої інформації, яку мають надавати про свою особу та діяльність ті, хто реєструє, володіє чи керує британською компанією, помножену на значну кількість реєстрацій, британським державним органам надзвичайно важко перевіряти, чи використовують британські компанії з незаконною метою та чи вони причетні до злочинної діяльності.

По-друге, це дозволяє іноземним директорам та акціонерам фактично залишатися поза британським законодавством. Навіть коли з'являється інформація про незаконні діяння, як у випадку з протиправною торгівлею зброєю, британські закони щодо контролю зброї виявляються практично недієвими відносно іноземних громадян, які контролюють британські компанії, проте насправді не знаходяться у Великій Британії. Не маючи підтверджених адрес або місць, за якими мали б бути зареєстровані компанії, регуляторні та правоохоронні органи навіть не можуть знайти їх чи вийти з ними на зв'язок.⁷⁹

Британська влада також продемонструвала чи то нездатність, чи то небажання відкривати кримінальні провадження безпосередньо проти компаній або використовувати інші інструменти британського законодавства, щоб припинити діяльність цих компаній - навіть якщо було виявлено факти порушень британських законів з контролю зброї.⁸⁰

4.1.1 ПРОЗОРІСТЬ В ТЕОРІЇ, БЕЗВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НА ПРАКТИЦІ

У теорії, британське корпоративне право вимагає від тих, хто подає документи на відкриття компанії у Великій Британії, надавати Реєстраційній палаті певну інформацію (частина якої пізніше стає публічною), зокрема: імена майбутніх директорів, акціонерів та осіб, які мають значний контроль над компанією (кінцеві власники-бенефіціари); заплановане розташування зареєстрованого офісу; постійна адреса проживання, національність і дата народження майбутніх директорів або будь-яких осіб, які мають значний контроль над компанією; а також базові напрямки, за якими компанія планує вести свою діяльність.

На практиці, британське корпоративне право не дає Реєстраційній палаті жодної слідчої влади або обов'язку перевіряти такі заяви на достовірність чи автентичність.⁸¹ Реєстраційна палата у визначенні зловмисних реєстрацій покладається на підказки від громадян.⁸²

76 Телефонна бесіда зі співробітницею Реєстраційної палати, червень 2016 року; <https://www.gov.uk/register-a-company-online>. У Великій Британії розцінки на створення та поновлення товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) значно нижчі, ніж майже в будь-якому іншому провідному національному законодавстві, що стосується як "офшорів", так і "оншорів". Для порівняння див. Capital Economics, *Створення вартості: Глобальний внесок Британських Віргінських островів* (червень 2017 року), Рисунок 60, ст. 76. Наступна за дешевизною - Панама (\$50 США). Більшість юрисдикційних країн і територій стягує \$100 та \$300 США. Інші "оншорні" юрисдикції Європи значно дорожчі: Німеччина стягує \$ 795 США, щоб відкрити ТОВ, а Люксембург - \$3074 США.

77 Зустріч британського офісу Amnesty International з представниками митної служби Великої Британії, 9 грудня 2016 року.

78 Реєстраційна палата, *Реєстр компаній 2016/2017*, 12 липня 2017 року, www.gov.uk/government/publications/companies-register-activities-statistical-release-20162017/companies-register-activities-2016-2017 (доступ 20 липня 2017 року).

79 Зустріч британського офісу Amnesty International з представниками митної служби Великої Британії, 9 грудня 2016 року.

80 Уряд її Величності, *Відповідь уряду на доповідь комітету з контролю експорту озброєнь Палати громад Нс 608 щодо ретельної перевірки контролю зброї та її експорту*, 2015, См. 9089, 31 липня 2015 року, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/450396/50914_Cm_9089_Accessible.pdf

81 <https://companieshouse.blog.gov.uk/2016/02/17/fraud-what-we-can-and-cant-do/> (17 лютого 2016 року).

82 <https://www.gov.uk/government/publications/reporting-fraud-about-a-company-to-companies-house/reporting-fraud-to-companies-house> (без дати).

На відміну від деяких інших юрисдикцій Європи,⁸³ від реєстру компаній не вимагається перевіряти:

- попередню причетність потенційних директорів компанії, власників або тих, хто реєструє компанію, до відмивання грошей, шахрайських дій, корпоративних злочинів чи будь-яких інших протиправних діянь;
- чи потенційні директори компанії, власники чи ті, хто реєструє компанію, раніше були відсторонені від виконання обов'язків директорів компаній під юрисдикцією інших країн; або
- чи директори, акціонери та кінцеві власники-бенефіціари взагалі існують.

Оскільки Реєстраційна палата перейшла на електронну систему звітності в середині 2000-х років, вона вже не володіє інформацією про те, які особи чи постачальники послуг насправді подають документи від імені зареєстрованої компанії, що ще більше нівелює спроби правоохоронців визначити особу, яка дійсно контролює компанію.⁸⁴ Крім того, незалежні структури ("постачальники корпоративних послуг"), які пропонують послуги оформлення та супроводу тим, хто бажає відкрити компанію у Великій Британії, можуть реєструвати компанії та займатися їхніми діловими паперами для Реєстраційної палати. У таких випадках постачальники корпоративних послуг (ПКП) зобов'язані визначити справжніх власників або осіб, які контролюють компанії, згідно з правилами протидії відмиванню грошей. Однак Реєстраційна палата не завжди записує, який ПКП зареєстрував конкретну компанію або веде за неї звітність, що заважає дослідникам знайти необхідного ПКП, щоб з'ясувати, хто насправді контролює компанію (наприклад, хто надіслав запит на її створення чи передає їм інструкції стосовно управління нею).⁸⁵

ОСКІЛЬКИ РЕЄСТРАЦІЙНА ПАЛАТА ПЕРЕЙШЛА НА

**ЕЛЕКТРОННУ СИСТЕМУ
ЗВІТНОСТІ**

**ВОНА ВЖЕ НЕ ВОЛОДІЄ ІНФОРМАЦІЄЮ
ПРО ТЕ, ЯКІ ОСОБИ ЧИ
ПОСТАЧАЛЬНИКИ ПОСЛУГ НАСПРАВДІ
ПОДАЮТЬ ДОКУМЕНТИ ВІД ІМЕНІ
ЗАРЕЄСТРОВАНОЇ КОМПАНІЇ,**

**ЩО ЩЕ БІЛЬШЕ НІВЕЛЮЄ СПРОБИ
ПРАВООХОРОНЦІВ ВИЗНАЧИТИ ОСОБУ, ЯКА
ДІЙСНО КОНТРОЛЮЄ КОМПАНІЮ.**

Близько 650 000 компаній – це більш ніж одна щохвилини – було зареєстровано у Великій Британії лише в період з 31 березня 2016 року до 31 березня 2017 року.

⁸³ Багато юрисдикційних країн і територій з великими реєстрами компаній в усіх випадках реєстрації користуються нотаріальними/ідентифікаційними системами для підтвердження цілісності особистих даних, наданих до реєстру

компаній, або вимагають від затверджених агентів отримувати від власників-бенефіціарів ідентифікаційну інформацію. Це стосується Нідерландів, Німеччини, Іспанії, багатьох інших країн ЄС та багатьох британських коронних володінь і заморських територій. Для деталей див. Світовий банк, Звіт "Ведення бізнесу-2016": Реєстрація підприємства: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/starting-a-business>

84 Телефонна бесіда зі співробітницею Реєстраційної палати, червень 2016 року.

85 Телефонна бесіда зі співробітницею Реєстраційної палати, 8 червня 2016 року. В окремих випадках Реєстраційна палата надсилає поштою на зареєстровану адресу британської компанії код для заповнення звітності, який повертається в електронній формі. Проте вона не перевіряє, хто використовує цей код, і не вимагає надання будь-яких деталей, що підтверджують особу, під час заповнення документів. Щоб дізнатися про зобов'язання постачальників корпоративних послуг за принципом "знай свого клієнта", згідно з британським законодавством, див. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/628703/Trust_or_Company_Service_Provider_Guidance_.pdf (без дати, доступ 22 липня 2017 року).

Коротко кажучи, коли створюєш товариство з обмеженою відповідальністю у Великій Британії, надаєш менше підтвердженої інформації щодо своєї особи, місця проживання та фінансового стану, ніж коли зазвичай орендуєш авто чи записуєшся у спортзал.⁸⁶ Працівниця Реєстраційної палати, відповідальна за правореалізацію, підтвердила досліднику, який працює з Amnesty International, що через Реєстраційну палату можливо відкрити компанію з абсолютно вигаданим ім'ям та вигаданою адресою. Вона наполягала, що у Реєстраційній палаті просто немає повноважень чи ресурсів, щоб перевіряти достовірність імен та адрес директорів компаній.⁸⁷

"Коли створюєш товариство з обмеженою відповідальністю у Великій Британії, надаєш менше підтвердженої інформації щодо своєї особи, місця проживання та фінансового стану, ніж коли зазвичай орендуєш авто чи записуєшся у спортзал".

Представники британської митниці, які ведуть контроль над посередництвом у торгівлі зброєю за національними законами, розповіли Amnesty International, що в багатьох таких випадках – зокрема, коли компанія, безпосередньо зареєстрована в Реєстраційній палаті, не має фактичного офісу у Великій Британії – вони не в змозі визначити місцезнаходження директорів і акціонерів компанії, щоб поставити їм питання чи передати папери. Крім того, часто в них немає доступу до даних щодо їхньої діяльності, коли компанія діє в країні чи на території, юрисдикція якої не забезпечує повної кооперації з правоохоронними органами Великої Британії.⁸⁸

Відповідаючи на питання щодо діяльності "S-Profit" і британських процедур реєстрації компаній, в.о. Директора Реєстраційної палати та реєстратора компаній Енн Льюїс написала Amnesty International, що "Реєстраційна палата проводить ряд перевірок усієї отриманої інформації, щоб переконатися, що вона дійсна, повна, коректно сформульована та відповідає вимогам внесення компанії в реєстр... Компанія та її директори зобов'язані гарантувати надання точної інформації". Пані Льюїс підтвердила, що люди, які реєструють компанії, не проходять жодної перевірки їхньої особистості, проте аргументувала це тим, що такі перевірки не давали б жодної гарантії, що компанію не будуть використовувати з хибною метою. Пані Льюїс наголосила, що політика Реєстраційної палати щодо надання публічного доступу до корпоративної документації ґрунтується на прагненні запобігти отриманню "недостовірної, неточної та ймовірно фальшивої інформації", оскільки так "представники громадського суспільства" можуть "висвітлювати схеми, помилки та неправдиву інформацію". Крім того, вона зазначила, що "Реєстраційна палата також тісно співпрацює з правоохоронними органами".⁸⁹

Насамкінець вона заявила, що "Не схоже на те, щоб згадана торговельна діяльність здійснювалась британською фізичною чи юридичною особою або у Великій Британії. Відповідно, для цього не потрібна ліцензія на управління від Організації експортного контролю". Це твердження ігнорує той факт, що за британським законодавством з експортного контролю компанії, зареєстровані у Великій Британії, безперечно є "британськими юридичними особами"⁹⁰, а також те, що Велика Британія поширює свій контроль над посередництвом у торгівлі зброєю поза межі національної юрисдикції. Це означає, що вона вимагає від британських юридичних осіб отримання ліцензії на управління для посередницької діяльності як за межами країни, так і у Великій Британії, коли в угоді вказані категорії озброєнь, згадані вище, або країни, що підпадають під ембарго, такі як Південний Судан.⁹¹ Пізніше Управління з податкових та митних зборів її Величності роз'яснило Amnesty International, що британські компанії є британськими юридичними особами – відповідно, на них поширюється торговельний контроль Великої Британії. Однак вони підкреслили, що у таких випадках відсутність "фізичних слідів діяльності у Великій Британії... ставить дієвість [звинувачення] під питання".⁹²

86 Щоб орендувати авто у Великій Британії, необхідно надати ліцензійний код від урядової агенції, що видає ліцензії на транспортні засоби, який можливо підтвердити через електронну базу даних цієї агенції; ідентифікаційний номер платника податків (номер Національного страхування), який підтверджується через британські податкові органи; підтвердження адреси та три документи,

що посвідчують особу. Компанії також часто вимагають від осіб, які сплачують оренду, бути фізично присутніми під час оформлення авто. Див. Агенція з ліцензування водіїв і транспортних засобів Великої Британії (DVLA), "Винайняти транспортний засіб", 10 липня 2015 року, <https://www.gov.uk/government/news/hiring-a-vehicle>; Британська асоціація прокату та оренди транспортних засобів (BVRLA), "Ваш гід з оренди машини" (без дати), <http://www.bvrla.co.uk/system/files/files/publication-order-forms/renting-a-car.pdf>; Hertz UK, "Розбираємося в оренді транспортного засобу" (без дати), <https://www.hertz.co.uk/p/vehicle-guide/picking-up-your-vehicle-hire>. Членство у міському спортзалі та бібліотеці у Великій Британії зазвичай вимагає підтвердження адреси (наприклад, надання рахунку за сплату муніципальних податків або посвідки про оплату комунальних послуг). Для прикладу див. <https://www.brent.gov.uk/media/16402488/fitness-studio-membership-application-form-issue-9.pdf>

- 87 Телефонна бесіда зі співробітницею Реєстраційної палати, червень 2016 року.
- 88 Зустріч із представниками Управління податкових та митних зборів Її Величності, Лондон, 9 грудня 2016 року.
- 89 Лист від Енн Льюїс, в.о. Директора та реєстратора компаній, Реєстраційна палата, Міністерство підприємництва, інновацій і ремесел, 5 вересня 2017 року.
- 90 Закон про контроль експорту 2002 року, розділ 11.
- 91 Постанова про контроль експорту 2008 року, Частина 4.
- 92 Листування Amnesty International з представником Управління податкових та митних зборів Її Величності, 8 вересня 2017 року.

4.2 РЕЄСТРАЦІЯ "S-PROFIT"

Недоліки як з боку врегулювання, так і притягнення до відповідальності чітко проявили себе у процесі реєстрації "S-Profit". Того дня, коли компанія була зареєстрована у липні 2011 року, єдиним її акціонером був Ієн Тейлор - агент зі створення юридичних осіб з Нової Зеландії, який протягом понад десятиліття був причетний до відкриття "тіньових компаній" під національними юрисдикціями багатьох країн на користь інших людей.⁹³ Ще до того, як був зареєстрований "S-Profit", назва "GT Group" – бізнесу з реєстрації компаній, яким пан Тейлор керував разом зі своїм батьком в Окленді – згадувалась американськими прокурорами, про них надходила інформація в британську Агенцію з протидії організованій злочинності, а FINTRAC, канадський урядовий департамент фінансової розвідки, привселюдно озвучував назву "GT Group" у всесвітній мережі Інтернет. Усе це стосувалося заснування компаній, які використовувались для відмивання коштів на постачання зброї до Північної Кореї та для потреб мексиканського наркокартелю Сіналоа.⁹⁴ Згідно з інформацією новозеландських ЗМІ, уряд Нової Зеландії заклав бізнес Тейлорів зі створення юридичних осіб на початку червня 2011 року.⁹⁵

93 Наприклад, див. "У тіні: наркотики, зброя та податкові афери", Міжнародний консорціум журналістських розслідувань, 28 червня 2011 року. Ми поки не змогли скотактувати з паном Тейлором, щоб отримати коментар.

94 Наприклад, див. FINTRAC, *Спостереження за відмиванням грошей та фінансуванням терористичної діяльності, січень-березень 2010 року*, http://publications.gc.ca/collections/collection_2011/canafe-fintrac/FD3-1-5-2010-eng.pdf, ст. 4.

95 "Бізнес із реєстрації офшорів вимушений призупинити діяльність", *Проект з розслідування корупції та організованої злочинності*, 28 червня 2011 року, <https://www.reportingproject.net/offshore/index.php/offshore-registration-business-forced-to-halt-operations>; Майкл Філд, "Тіньова діяльність закрита після того, як на поверхню вплинула інформація про зв'язки із злочинністю", *Fairfax Media (NZ)*, 6 червня 2011 року, <http://www.stuff.co.nz/auckland/local-news/5107131/Shell-operation-shuts-after-crime-links-exposed>

Така загальновідома історія не стала перепорою для Реєстраційної палати, щоб прийняти його реєстрацію як єдиного акціонера нової компанії, якщо говорити про "S-Profit" (або як директора понад 200 інших зареєстрованих британських компаній).⁹⁶ Реєстраційна документація "S-Profit", подана 12 липня 2011 року, також містила адресу проживання пана Тейлора на Голд Коуст, що на півдні Брісбейна, Австралія. Всі колишні та нинішні мешканці, які проживають у будинку за цією адресою з 2007 року, розповідали досліднику, який працює з Amnesty International, що вони нічого не знають про Пана Тейлора чи його діяльність (вони говорили, що регулярно отримують його пошту, котру повертають нерозпакованою).⁹⁷ У липні 2011 року, коли була зареєстрована "S-Profit", у документах щодо інших компаній, які подали до Реєстраційної палати, була вказана інша адреса проживання пана Тейлора в Австралії.⁹⁸

Amnesty International передала описане вище пану Тейлору, який відповів: "Не знаю нічого про "S-Profit", окрім того, що колись я був вказаний директором цієї компанії у Великій Британії". Пан Тейлор зазначив, що "ніколи не реєстрував британських компаній", проте йому "було відомо, що деякі медіа зробили припущення, начебто я надаю такі послуги". (На веб-сайті пана Тейлора вказано, що він був "безпосередньо причетний до розвитку та створення багатопрофільних корпоративних структур під юрисдикціями багатьох країн світу, серед яких [...] Велика Британія").⁹⁹ Щоб краще зрозуміти ці відповіді, Amnesty International поставила пану Тейлору низку уточнюючих питань, проте на момент написання доповіді не отримала жодної відповіді.¹⁰⁰

Зв'язок "S-Profit" з Великою Британією, у кращому випадку, непереконливий. Наступного дня після її реєстрації право володіння акціями компанії було передане від Ієна Тейлора українському громадянину на ім'я Артем Забора. На той момент – єдиний директор компанії, пан Забора живе в Україні та вказує свою службову адресу для офіційної комунікації як "Лондон, Бедфорд Стріт, 43, офіс 11" - зареєстрований офіс компанії. В реальності за цією адресою немає "офісу 11" - лише орендована поштова скринька з номером 11, яка належить непричетній до справи компанії з оренди поштових скриньок і яку як свою зареєстровану адресу використовує понад 100 компаній.¹⁰¹ Британський номер телефону пана Забори, вказаний у паперах компанії, зареєстрований на комерційну сервісну компанію ("віртуальний телефонний вузол") та на дзвінки не відповідає.¹⁰² У серпні 2017 року Amnesty International отримала лист від пана Забори на фірмовому бланку "S-Profit", який надійшов поштою з України.¹⁰³

Другий директор, який живе у Філіппінах, був долучений між 10 листопада 2014 року та 25 січня 2017 року. Ця особа також була директором більше ніж 100 інших компаній лише у Великій Британії,¹⁰⁴ що дає серйозні підстави припустити, що він є "номінальним" директором, який на практиці не задіяний у щоденній операційній діяльності цих компаній (якщо вони насправді функціонують). Звісно, його причетність до такої великої кількості різноманітних і не пов'язаних між собою компаній викликає сумнів, чи він насправді здатен виконувати свої наглядові й піклувальні обов'язки як директор кожної з них.¹⁰⁵

Ці факти легко перевірити, проте жоден із них – те, що в "S-Profit" немає директорів, які проживають у Великій Британії, немає дійсної ділової адреси, а адреса для листування з її єдиним акціонером вказана некоректно – не став перепорою для Реєстраційної палати під час реєстрації компанії.

96 Пошук за базою даних Реєстраційної палати Великої Британії <https://beta.companieshouse.gov.uk/officers/RxAs3mqRw1n0Y9eQDft9rFfOjN4/appointments> (Без дати. Хоча Ієн Тейлор - поширене ім'я, директорські посади пана Тейлора можна визначити за його середнім ім'ям, датою народження та набором загальних адрес, які він періодично зазначав).

97 Електронне листування з нинішнім мешканцем за зареєстрованою адресою у Брісбейні, 8 червня 2016 року; телефонна бесіда з особою, якій належало майно за зареєстрованою адресою на час реєстрації "S-Profit Ltd", 24 червня 2016 року.

98 Згідно з пошуком колишніх посад Ієна Тейлора на beta.companieshouse.gov.uk. Інша компанія у Великій Британії, в якій він працював директором, згодом зняла пана Тейлора з посади через імовірні шахрайські дії, які не

- стосуються теми доповіді. Див. список відсторонених директорів британських компаній на <https://beta.companieshouse.gov.uk/disqualified-officers/natural/x9YM3ogO1YnVSihjKzDuxjWdWdE>
- 99 www.taylorbusinessconsulting.com доступ 5 вересня 2017 р.
- 100 Електронне листування з Іеном Тейлором, 25 липня 2017 року.
- 101 Візит дослідника на Бедфорд Стріт, 43 у Лондоні, грудень 2016 року. Щодо деталей використання поштових скриньок на Бедфорд Стріт, 43, включно зі скринькою 11, див. Том Бергін, "Слабка регуляція з боку Великої Британії дозволяє непрозорим компаніям продовжувати вести свою діяльність", *Reuters*, 5 грудень 2016 року, <http://www.reuters.com/article/us-regulations-mailbox-insight-idUSKBN13U16A>
- 102 Результати на Truecaller.com щодо британського телефонного номера "S-Profit Ltd", зазначеного в документах компанії, додаються; телефонні дзвінки на номер "S-Profit Ltd", 1 листопада 2016 року.
- 103 Лист, датований 27 липня 2017 року, у розпорядженні Amnesty International.
- 104 Згідно з пошуком колишніх посад на beta.companieshouse.gov.uk.
- 105 Див., наприклад, загальні обов'язки директорів за пунктами 170-181 Закону про компанії 2006 року.

4.2.1 НЕПРОЗОРА ТА НЕПІДТВЕРДЖЕНА ДІЛОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Оскільки відсутня перевірка достовірності інформації стосовно осіб, які стоять за компанією, британським компаніям не потрібно ніяк зазначати, що вони планують бути задіяними у контрольованій діяльності, такої як торгівля озброєннями. Корпоративна документація "S-Profit" жодним чином не згадує про її причетність до торгівлі зброєю (у реєстраційних документах вид її економічної діяльності вказаний як "неспеціалізована гуртова торгівля" - формулювання зі списку видів економічної діяльності, який компанії зобов'язані використовувати у своїх документах для Реєстраційної палати та який не включає торгівлі озброєннями).¹⁰⁶ Британське корпоративне право та стандарти фінансової звітності також не вимагають надавати будь-які додаткові відомості про вид економічної діяльності.¹⁰⁷

Варто зазначити, що документи компанії, які отримав український постачальник зброї під час переговорів щодо підписання контракту для Південного Судану, включають договір про заснування "S-Profit", що суттєво відрізняється від того, який був наданий британській Реєстраційній палаті. Він має ту ж саму дату, але містить додатковий пункт, в якому прописано, що "S-Profit" була заснована, зокрема, для *"торгівлі у сфері оборонного обладнання та військового забезпечення, а також щоб діяти як посередник для виробників і постачальників товарів оборонної промисловості та виконувати будь-які дії чи діяльність, яка не заборонена жодним чинним законом Англії та Уельсу"*.¹⁰⁸

4.3 ПЕРЕВАГИ РЕЄСТРАЦІЇ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Регуляторний вакуум, створений британським корпоративним правом, дозволяє особам, які причетні до незаконної чи шахрайської діяльності, у тому числі до незаконного постачання озброєнь порушникам прав людини у країнах, які підпадають під збройні ембарго, проводити свою діяльність через товариства з обмеженою відповідальністю, таким чином уникаючи:

- будь-яких перевірок їхньої попередньої діяльності, що могло б допомогти визначити, чи була особа раніше причетна до незаконних діянь;
- потреби надавати якусь підтверджену інформацію щодо їхнього розташування, контакти або службову адресу, через що правоохоронним органам дуже важко притягти їх до відповідальності за підозрою у порушенні британського закону; та
- будь-якого оголошення видів їхньої економічної діяльності, що могло б дозволити британській владі перевіряти, чи відповідає їхня діяльність конкретним нормам, які регулюють ту чи іншу сферу бізнесу – наприклад, експортний контроль.

Водночас, маючи британську реєстрацію компанії, вони можуть виступати перед банками, державними органами торговельного контролю та іншими регуляторними органами як добре регульована "оншорна" європейська структура. Британські компанії користуються репутаційними перевагами походження з Великої Британії, тож вони не викличуть таких підозр у закордонних ділових партнерів чи регуляторних органів, як реєстрація у загальновідомій "податковій гавані" або нерозголошеній національній юрисдикції. Одна визначна британська агенція зі створення юридичних осіб формулює це так:

"Клієнти та постачальники можуть мати враження, правильне чи хибне, що бізнес є більш стабільним, більш надійним, та головне - має кращу репутацію, - якщо це товариство з обмеженою відповідальністю, створене у Великій Британії у відповідності з англійськими законами".¹⁰⁹

Британський уряд також підкреслює ці репутаційні гарантії у своїй рекламній літературі з інвестиційних вкладів, запевняючи, що *"Велика Британія встановлює міжнародні стандарти корпоративного права... [гарантуючи] Прозорість та Підзвітність... що ґрунтуються на тому принципі, що довіра - ключ до успіху в бізнесі"*.¹¹⁰

-
- 106 Реєстраційна палата, *Види економічної діяльності: Коди стандартної промислової класифікації (SIC)*, resources.companieshouse.gov.uk/sic/ (доступ 21 липня 2017 року).
- 107 Щоб дізнатися стандарти фінансової звітності (СФЗ) у Великій Британії, див. стандарти СФЗ на <https://www.frc.org.uk/Our-Work/Corporate-Governance-Reporting/Accounting-and-Reporting-Policy/New-UK-GAAP.aspx>.
Щоб дізнатися про вимоги до звітності за британським корпоративним правом, див. Закон про компанії 2006 року, Частина 15. Зокрема, винятки для малого бізнесу звільняють такі за розміром компанії, як "S-Profit Ltd", від вимоги надавати директорські чи стратегічні звіти, які можуть містити інформацію про ділову діяльність.
- 108 Автори мають доступ до документа. У Великій Британії у договорі про заснування компанії більше не вимагається зазначати мету бізнесу.
- 109 <https://www.jordans.co.uk/thinking/-/blogs/post-brexit-why-bother-forming-and-running-a-uk-company->
- 110 Департамент сприяння торгівлі та інвестиціям Великої Британії, *Інвестуйте у Велику Британію: ваш трамплін для глобального зростання* (квітень 2016 року), https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/520010/Invest_in_the_UK_Your_springboard_for_global_growth.pdf

Важливо відзначити, що у проектах угод, з якими ознайомилась Amnesty International, "S-Profit" презентує себе як компанію, яка фізично діє у Великій Британії та має дозвіл на імпорту озброєнь у країну.¹¹¹ Європейська реєстрація також може надавати доступ до європейської й американської банківських систем.¹¹² Деталі банківського рахунку, вказаного у контрактних паперах, які переглядала Amnesty International, демонструють, що "S-Profit", вочевидь, користується перевагами банківських операційних систем Європи, що дає їй доступ до доларових операцій через банки-кореспонденти в США.

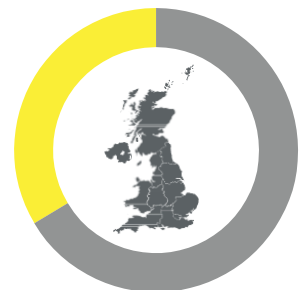
4.4 ВІСІМ РОКІВ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ УРЯДУ

Регуляторний вакуум дозволив тим, хто контролює "S-Profit", заснувати британську компанію та надалі, не проходячи жодних перевірок законності її ділової діяльності чи професійного досвіду та репутації її директорів і акціонерів, займатися передачами озброєнь. Цей факт вже мав би бути глибоко тривожним, навіть якщо б це був перший випадок, коли британську юрисдикцію використовують таким чином. Та насправді уряд Великої Британії вже більше як вісім років знає, що торговці зброєю, зокрема з України, протиправно використовують британські тінюві компанії як інструмент для підписання контрактів на постачання озброєнь порушникам прав людини та в напрямках, які підпадають під ембарго, в тому числі й до Південного Судану.

Українські державні органи з експортного контролю передали членам комітету з контролю експорту зброї парламенту Великої Британії список британських компаній, які виступали посередниками з експорту української зброї, у середині 2009 року під час їхнього візиту в Київ. Ця торгівля здійснювалася, зокрема, в напрямку Шрі-Ланки (яка на той момент переживала жорстоку розв'язку громадянської війни на своїй території), Сирії та Лівії. Багато британських компаній з цього списку були невідомі державним органам з експорту зброї Великої Британії.¹¹³ Третина з них була неіснуючими "тіньовими" компаніями, такими як "S-Profit", які насправді не вели діяльності у Великій Британії. Тим не менш, як британські "юридичні особи", ці компанії діяли, порушуючи закони Великої Британії про контроль озброєнь.¹¹⁴

ТРЕТИНА СПИСКУ БРИТАНСЬКИХ КОМПАНІЙ

ЯКІ ВИСТУПАЮТЬ ЯК ПОСЕРЕДНИКИ З ПРОДАЖУ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ, ВИЯВИЛИСЬ НЕІСНУЮЧИМИ "ТІНЬОВИМИ" КОМПАНІЯМИ, ТАКИМИ ЯК "S-PROFIT", ЯКІ НАСПРАВДІ НЕ ВЕДУТЬ ДІЯЛЬНОСТІ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ.

Попри те, що парламентський комітет передав ці докази правоохоронним органам Великої Британії та опублікував їх у своєму наступному звіті, немає жодних підтверджень, що британський уряд вжив хоч якихось заходів проти якоїсь із цих компаній. Жодна з компаній з київського списку не була ліквідована (хіба що добровільно, коли кількома роками пізніше вони поступово розпадалися). Жодна не була притягнута до відповідальності за порушення британських норм торговельного контролю. За реєстром компаній Великої Британії, принаймні дві продовжують діяти донині.¹¹⁵ Тим часом, докази накопичувалися: станом на 2010 рік дослідники пролили світло на випадки незаконного використання "вивіски"

¹¹¹ Наприклад, у документах, отриманих Amnesty International, проект угоди про ремонт в Україні трьох ракетних комплексів С-125 класу "земля-повітря", закуплених у Молдові, зазначає, що ці 6-метрові самохідні ракетні установки мають бути "експортовані до Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії для власних комерційних потреб компанії "S-Profit Ltd". На сьогодні знаходяться на території Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії у розпорядженні компанії "S-Profit Ltd". Згідно з листуванням з Відділом імпорту ліцензій Великої Британії, такий експорт не був зареєстрований, на нього навіть не надходило запити.

- 112 Реєстрація та юридичне знаходження у країні ЄС надає право відкривати основний розрахунковий рахунок у будь-якій іншій країні-члені ЄС, а також допомагає досягти відповідності правилам ЄС щодо відмивання грошей, яким мають відповідати банки, що відкривають рахунки. Див. http://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/financial-products-and-services/bank-accounts-eu/index_en.htm (без дати).
- 113 Палата громад Великої Британії, *Комітет з контролю експорту зброї: Перша доповідь (2009): Ретельна перевірка контролю експорту зброї (2009)*, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmselect/cmquad/178/17802.htm>, пункти 17-22.
- 114 Палата громад Великої Британії, *Комітет з контролю експорту зброї: Перша доповідь (2011): Ретельна перевірка контролю експорту зброї (2009)*, пункти 37-40, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmquad/686/68609.htm#a4>
- 115 Дані про компанії Великої Британії стосовно двох британських товариств з обмеженою відповідальністю зі списку британських компаній, який був переданий парламентському комітету Великої Британії з контролю експорту зброї у Києві.

британських компаній для болгарських поставок зброї до Руанди та контрабанди іранського озброєння на Близький Схід.¹¹⁶ Проведені у 2009-2010 роках дослідження Amnesty International і Small Arms Survey розкрили товариство з обмеженою відповідальністю, зареєстроване у Великій Британії, яке використовувало з метою забезпечення транспорту для підпільного постачання зброї, призначеної для південного Судану, з України в Кенію. Реальні люди, які стояли за британським ТОВ, ховалися за двома компаніями, зареєстрованими на Британських Віргінських островах – заморській території Великої Британії, де до 2017 року ані акціонерам, ані власникам-бенефіціарам компаній взагалі не потрібно було реєструвати себе в реєстрі компаній.¹¹⁷

До 2013 року дослідники й журналісти викрили десятки тисяч “тіньових” компаній і товариств з обмеженою відповідальністю, які були зареєстровані у Великій Британії протягом попередніх років, проте не були фізично присутніми та не мали там капіталу. Також з'ясувалося, що десятки з них використовувалися для широкого спектру діяльності, такої як протизаконні угоди про постачання зброї до Еритреї та Сирії, відмивання грошей для наркокартелю, уникання сплати податків і махінації з державними закупівлями. Завдяки такій інформації голова Дорадчої комісії з протидії шахрайству Великої Британії у 2014 році назвав ситуацію з “мінімальними перевітками” у Реєстраційній палаті “Диким Заходом”.¹¹⁸

4.4.1 ВСЕ БЕЗ ЗМІН

Ця дедалі більша гора доказів не стала стимулом для фундаментальних змін в урядовій політиці чи практиці стосовно реєстрації або регуляції “тіньових” компаній у Великій Британії, а також для застосування проти них британських законів. Від самого початку уряд Великої Британії стверджував, що *“на практиці може бути важко вжити примусових заходів проти компанії, яка немає суттєвої фізичної присутності у Великій Британії”*.¹¹⁹ Хоча, як зазначив парламентський комітет з контролю експорту зброї, в британському корпоративному та банкрутному праві прописані опції застосування примусових заходів з метою запобігання діяльності таких компаній або їхнього виключення з реєстру компаній Великої Британії.¹²⁰

У 2015 році цей парламентський комітет знову запитав британський уряд, які заходи були вжиті проти подібних “тіньових” компаній, задіяних у неліцензований торгівлі озброєннями. Уряд відповів, що примусові дії *“були вжиті проти однієї компанії, зареєстрованої у Великій Британії, з обмеженою присутністю у Великій Британії... що керується британським громадянином, який проживає поза Великою Британією”*, але не зміг назвати жодного іншого прикладу. Вони констатували, що *“уряд знає про невелику кількість інших компаній, зареєстрованих у Великій Британії, які не мають персоналу у Великій Британії, чия діяльність була б чи могла би бути об'єктом британського торговельного контролю. За діяльністю цих компаній пильно слідкують”*.¹²¹

116 Для короткого огляду див. BBC Radio 4, *Архів на 4*, прямий ефір від 13 липня 2010 року (розшифровка за посиланням: http://news.bbc.co.uk/1/shared/bsp/hi/pdfs/13_07_10_f04_arms.pdf)

117 М. Льюїс, Оминаючи закон: Потоки озброєння у Судані після Найваської угоди (Small Arms Survey: Женева, вересень 2009 року), <http://www.smallarmssurveysudan.org/fileadmin/docs/working-papers/HSBA-WP-18-Sudan-Post-CPA-Arms-Flows.pdf>; Amnesty International, Південний Судан: Конфлікт у тіні (AFR 65/002/2012, 28 червня 2012 року, <https://www.amnesty.org/en/documents/AFR65/002/2012/en/>); Уряд Британських Віргінських островів, “Платформа для пошуку власників-бенефіціарів запускається 30 червня”, 23 липня 2017 року, <http://www.bvi.gov.vg/media-centre/beneficial-ownership-search-platform-goes-live-june-30>

118 “Дикий Захід у Реєстраційній палаті сприяє шахраям”, Mail on Sunday (Велика Британія), 1 лютого 2014 року. Для огляду іншої протиправної діяльності з боку компаній, зареєстрованих під британською “вивіскою”, див. Річард Брукс та Ендрю Боусфілд, *“Хто не ризикує, той не п'є шампанського”*, спеціальний репортаж для “Private Eye”, травень 2013 року; Світовий банк/Ініціатива ООН з повернення вкрадених активів, *Ляльковод: як корупціонери використовують законні методи, щоб приховати вкрадені активи, та що з цим робити* (2011), <https://star.worldbank.org/star/sites/star/files/puppetmastersv1.pdf>. З приводу незаконної торгівлі зброєю саме через такі компанії, див. Уряд її Величності, *Відповідь уряду на доповідь комітету з контролю експорту озброєнь Палати громад Нс 608 щодо ретельної перевірки контролю зброї та її експорту*, 2015, Cm. 9089, 31 липня 2015 року, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/450396/50914_Cm_9089_Accessible.pdf.

119 Лист від члена парламенту Алістера Берта, державного міністра закордонних справ і у справах Співдружності націй Великої Британії, до комітету з контролю експорту зброї Палати громад Великої Британії, 10 лютого 2011 року, процитований у Палаті громад Великої Британії, *Комітет з контролю експорту зброї: Перша доповідь (2011): Ретельна*

- перевірка контролю експорту зброї(2009)*, пункт 39, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmquad/686/68609.htm>
- 120 Палата громад Великої Британії, *Комітет з контролю експорту зброї: Перша доповідь (2011): Ретельна перевірка контролю експорту зброї(2009)*, пункти 37-40, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmquad/686/68609.htm#a4>
- 121 Уряд її Величності, *Відповідь уряду на доповідь комітету з контролю експорту озброєнь Палати громад Нс 608 щодо ретельної перевірки контролю зброї та її експорту*, 2015, Сп. 9089, 31 липня 2015 року, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/450396/50914_Cm_9089_Accessible.pdf

Існує кілька простих кроків, які британська влада потенційно може та має зробити. Ввести базові перевірки осіб, які реєструють або володіють британськими компаніями, вимагати від них розкривати свою причетність до торгівлі зброєю або ж отримувати судові розпорядження для ліквідації таких компаній, коли з їхнього боку виявляються факти шахрайської діяльності чи порушень британського закону. Все це може й не забезпечити того, що ці особи не будуть використовувати інші юрисдикції для постачання озброєнь порушникам прав людини - проте такі перевірки і примусові заходи зроблять їхню діяльність значно складнішою та створять багато перепон. Це також може помітно зменшити для них привабливість "респектабельної" національної юрисдикції Великої Британії та її зв'язків із Європейським Союзом, що допомагає отримати доступ до ділових партнерів і банківських установ.

Натомість британський уряд робить протилежне. Під виглядом спрощення процедур він ввів специфічні законодавчі вимоги, які роблять реєстрацію британської компанії значно простішою, зменшив кількість перевірок таких реєстрацій та зменшив вимоги щодо фінансової прозорості для багатьох юридичних осіб.

- У листопаді 2013 року уряд зменшив обсяги фінансової інформації, яку мають надавати публічно компанії зі штатом менше ніж 10 працівників. Хоча деякі представники малого бізнесу можуть виступити на підтримку таких реформ, проте що стосується тіньових компаній, то з їхніх скорочених балансових відомостей – що їх усі подібні компанії тепер мають подавати - буквально неможливо визначити, наскільки активно ця компанія працює, де вона веде свою діяльність та що це за діяльність.¹²² У квітні 2016 року ці скорочені звітні зобов'язання були поширені на інших юридичних осіб, яких часто використовують як "тіньові" компанії, у тому числі на товариства з обмеженою відповідальністю та (абсолютно анонімні) командитні товариства.¹²³
- Тіньовим компаніям стало легше використовувати номінальних чи навіть вигаданих директорів завдяки тому, що уряд Великої Британії скасував вимоги до директорів (які вже й так були мінімальними) надавати Реєстраційній палаті підписану форму про призначення на посаду. Замість того з жовтня 2015 року, як частина спрощення процедур для малого бізнесу, компанії просто мають зробити заяву про те, що новопризначені директори дали на це згоду, але від них не вимагається надати хоч якесь підтвердження цієї згоди від власне директорів. Тепер Реєстраційна палата також має зобов'язання писати новим директорам, щоб повідомити їм про призначення та поінформувати про їхні ролі та обов'язки. Але немає вимоги впевнитися, чи отримав директор цю інформацію або чи існує він взагалі.¹²⁴
- Врешті-решт, не зважаючи на те, що будь-хто вже може заснувати британську компанію онлайн за £12 (\$15,50 США) за 24 години без жодних перевірок їхньої особи чи ділової репутації, у 2015 році уряд взяв на себе зобов'язання за законом ввести у Великій Британії до 2017 року розширену систему "спрощеної реєстрації компаній".¹²⁵

4.4.2 ЛОХ-ЕРНСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Уряд Великої Британії намагався піти на один вагомий крок для притягнення до відповідальності за дії британських "тіньових" компаній справжніх осіб. Тодішній прем'єр-міністр Девід Кемерон на саміті Великої вісімки на курорті Лох-Ерн у 2013 році зобов'язався покінчити із "завісою таємничості", що захищає злочинців, тих, хто уникає сплати податків, і корумповану верхівку.¹²⁶

122 Положення про малі компанії (фінансову звітність суб'єктів мікропідприємництва) 2013 року надають привілеї компаніям зі штатом менше ніж 10 працівників і балансом менше ніж 316 000 фунтів стерлінгів (тим не менш, така компанія може оперувати мільйонами чи десятками мільйонів фунтів). Такі компанії мають подавати лише "спрощену" балансову відомість, у якій вказується вартість їхнього капіталу, що дає дуже мало інформації про їхню дійсну ділову діяльність. Останнє можна побачити в рахунку прибутків і витрат, котрий подібні компанії тепер можуть не надавати Реєстраційній палаті. Більш детально див. [http://www.icaew.com/en/technical/financial-reporting/other-reporting-issues/](http://www.icaew.com/en/technical/financial-reporting/other-reporting-issues/companies-) companies-

act/micro-entity-accounts-exemptions

123 Положення про товариства з обмеженою відповідальністю, товариства і групи (фінансова звітність та аудит) 2016 року.

124 Закон про малий бізнес, підприємства та працевлаштування 2015 року; телефонна бесіда зі співробітницею Реєстраційної палати, червень 2016 року.

125 Закон про малий бізнес, підприємства та працевлаштування 2015 року, стаття 101.

126 Прес-реліз Банку міжнародних розрахунків, 31 жовтня 2013 року, <https://www.gov.uk/government/news/public-register-to-boost-company-transparency>

Починаючи з середини 2016 року, від усіх британських компаній вимагається декларувати справжніх людей, які в кінцевому підсумку володіють ними, навіть якщо їхні особи приховані за ширмою номінальних акціонерів чи інших компаній – у світі це перший подібний відкритий реєстр власників-бенефіціарів.¹²⁷ Однак дієвість таких заходів також ставиться під питання через відсутність перевірок на достовірність з боку Реєстраційної палати. Реєстраційна палата Великої Британії підтвердила, що - як і з усією іншою інформацією, яку вони вже отримують щодо того, хто володіє та контролює британські компанії - вони не перевірятимуть на правдивість інформацію про власників-бенефіціарів, їхнє місцезнаходження чи адресу. Як сказав один експерт з фінансового звітування, це є ніщо інше, як "схрифта довіри для корпоративних шахраїв".¹²⁸

Показником того, наскільки обмеженим є введення в дію закону про розкриття цієї інформації та перевірка її на достовірність, є те, що станом на січень 2017 року більше як 3000 британських компаній прописали своїми власниками-бенефіціарами іншу компанію під юрисдикцією, яка не гарантує прозорості ідентифікації особи власника-бенефіціара – наприклад, на Британських Віргінських островах чи Кайманових островах, - фактично зберігаючи анонімність власника. Хоча це не дозволено за новими британськими корпоративними законами про розкриття інформації, Реєстраційна палата Великої Британії все ж приймає ці розкриті дані без ретельних перевірок.¹²⁹ А в серпні 2017 року журналісти повідомили, що через рік після того, як були введені ці вимоги, близько 100 000 британських компаній взагалі не задекларували своїх власників-бенефіціарів, не зважаючи на те, що, в теорії, за це з них мали б стягуватися штрафи та щоденна пеня за прострочення. Тобто закон "фактично нездійснений" відносно компаній, які не мають фізичних представників чи активів у Великій Британії.¹³⁰

Велика Британія твердо заявила про готовність припинити нецільове використання "тіньових" компаній та слабке корпоративне регулювання, яке зводить нанівець "спроби правоохоронних органів переслідувати злочинні мережі [та] застосовувати санкції".¹³¹ Велика Британія також має прямі зобов'язання за міжнародним гуманітарним правом і правом у сфері прав людини, а також за Договором про торгівлю зброєю, робити кроки для забезпечення того, щоб британські юридичні та фізичні особи не були причетні до незаконної торгівлі звичайними видами озброєнь; забезпечувати ефективну систему контролю за передачами зброї, яка встановлює якомога вищі стандарти, щоб зменшувати людські страждання; та забезпечувати, щоб британські фізичні та юридичні особи не сприяли передачам озброєнь і амуніції без дозволу.¹³² Дуже важливо, що Стаття 14 ДТЗ зобов'язує Велику Британію "вживати необхідних заходів для реалізації національних законів і нормативних актів", які забезпечують ці положення та зобов'язання.¹³³ Очевидно, що Велика Британія не спромоглася це виконати: протягом останнього десятиліття не було жодних суттєвих спроб зупинити британські тіньові компанії від сприяння поставкам озброєнь, які були порушенням британських законів щодо контролю озброєнь та збройних ембарго ООН і, перш за все, становили ризик використання задля серйозних порушень міжнародного права у сфері прав людини та гуманітарного права.

Тепер рішучі заяви та зобов'язання мають бути підкріплені діями. Щоб припинити нецільове використання британських "тіньових" компаній, включно з тими випадками, коли це може призвести до серйозних порушень прав людини, необхідно ввести в дію чинні правила про розкриття інформації: підкріпити процедуру розкриття і підтвердження інформації щодо ідентифікаційних даних та діяльності компаній, а також щодо відповідних даних їхніх власників і директорів; посилити механізми правового впливу на тих, хто контролює британські компанії, для притягнення їх до відповідальності у випадках порушення законів Великої Британії, включно зі збройними ембарго та санкціями.

127 Закон про малий бізнес, підприємства та працевлаштування 2015 року; Міністерство підприємництва, інновацій і ремесел Великої Британії, *Прес-реліз: Компанії з відкритого реєстру стануть більш прозорими*, 31 жовтня 2013 року, <https://www.gov.uk/government/news/public-register-to-boost-company-transparency>

128 <http://www.taxjustice.net/2014/04/24/britains-new-honesty-box-corporate-fraudsters/>

- 129 Документи, до яких мав доступ журнал "Private Eye", процитовані у "Global Witness": "Реєстр власників-бенефіціарів закордонних компаній та інших юридичних осіб: Запит "Global Witness" до Міністерства у справах бізнесу, енергетики та індустріальної стратегії", 15 травня 2017 року, https://www.globalwitness.org/documents/19080/GW_submission_BEIS_call_for_evidence_on_overseas_register_May2017_final.pdf
- 130 "Шел шокерс", *Private Eye*, 25 серпня 2017 року.
- 131 Офіс прем'єр-міністра Великої Британії, *План дій Великої Британії зі запобігання нецільовому використанню компаній і правових механізмів* (18 червня 2013 року), <https://www.gov.uk/government/publications/uk-action-plan-to-prevent-misuse-of-companies-and-legal-arrangements>; Заява лідерів Великої вісімки, Лох-Ерн, 18 червня 2013 року, <https://www.gov.uk/government/publications/2013-lough-erne-g8-leaders-communique>
- 132 Договір про торгівлю зброєю, стаття 1.
- 133 Договір про торгівлю зброєю, стаття 14.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

- Провести розслідування на питання причетності товариства з обмеженою відповідальністю “S-Profit Ltd” до передач озброєнь, які могли порушити британські закони щодо контролю експорту. Якщо буде доведений факт протиправної діяльності, а директорів і власників-бенефіціарів компанії неможливо буде притягнути до відповідальності особисто, тоді уряд Великої Британії має отримати судовий наказ на примусову ліквідацію компанії.
- Вимагати від британських фізичних та юридичних осіб, залучених до посередництва з торгівлі зброєю як на території Великої Британії, так і за її межами, а також від будь-яких інших фізичних та юридичних осіб, залучених до посередництва з торгівлі зброєю на території Великої Британії, зареєструватися у центральному реєстрі посередників з торгівлі зброєю, який буде вести Об'єднаний підрозділ експортного контролю Великої Британії (ECJU), як це рекомендується Статтею 10 Договору про торгівлю зброєю. Вимагати від них щорічної звітності перед ECJU про всю їхню посередницьку діяльність, що вони вже мають робити для користування певними ліцензіями на управління для “вільної” торгівлі. Велика Британія також повинна вимагати від компаній і товариств, зареєстрованих у Великій Британії та залучених до посередництва з торгівлі зброєю, задекларувати цю діяльність у Реєстраційній палаті як вид своєї економічної діяльності.

Більше десятиліття уряд Великої Британії відмовлявся вимагати від посередників з торгівлі зброєю реєструватися до того, як починати займатися посередництвом з торгівлі зброєю. Це значно контрастує з багатьма іншими юрисдикціями Європи та Північної Америки й суперечить неодноразовим рекомендаціям з боку британського парламентського комітету з контролю експорту зброї. Уряд стверджує, що якщо б така реєстрація була законною вимогою, невиконання якої тягло б за собою кримінальне чи цивільно-правове покарання, незаконні посередники з торгівлі зброєю могли би просто відмовлятися реєструватися. Тим не менш, у випадку такої відмови вимога реєстрації миттєво демонструвала б очевидне порушення, що було б достатнім правовим базисом для ліквідації компанії за судовим наказом, згідно з чинним британським корпоративним і банкрутним законодавством. Або ж проти них можна було б вжити інші правові інструменти у випадку появи доказів про неліцензоване посередництво з торгівлі зброєю. Це могло б допомогти вирішити проблему з нестачею доказової бази, коли необхідно довести незаконне посередництво з торгівлі зброєю закордоном, до якого причетні британські громадяни чи компанії. Як стверджує британський уряд, часто знайти докази є майже неможливим завданням, коли власники, директори й ті, хто контролює компанії, діють поза межами Великої Британії. Це б заклало підвалини для наступних кроків з протидії британським “тіньовим компаніям”, які торгують озброєннями.¹³⁴

- Застосовувати - і, за необхідності, посилювати - правові інструменти для припинення діяльності компаній, внесених до реєстру компаній Великої Британії, стосовно яких є докази дій, що порушують британське законодавство з контролю зброї та санкційні закони. Такі дії будуть ефективним стримуванням, навіть якщо причетні особи знаходяться за кордоном або їх важко ідентифікувати та, відповідно, притягти до відповідальності у британському суді за британськими законами з контролю зброї. На сьогодні виключити компанію з реєстру компаній Великої Британії без її згоди можна, лише якщо вона не може призначити директорів або членів чи регулярно зриває терміни подачі документів. Крім цього, державний міністр у справах бізнесу, енергетики та

індустріальної стратегії, відповідальний за британське корпоративне право, також може розпорядитися, щоб Відділ з питань неплатоспроможності Великої Британії перевіряв компанії, які можуть мати стосунок до шахрайської чи протизаконної поведінки, і на основі цих доказів може подати до суду запит щодо видачі наказу про примусову ліквідацію в державних інтересах.¹³⁵ Свідчення, вказані в цій доповіді, демонструють, що

134 Уряд її Величності, *Відповідь уряду на доповідь комітету з контролю експорту озброєнь Палати громад № 608 щодо ретельної перевірки контролю зброї та її експорту*, 2015, Ст. 9089, 31 липня 2015 року, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/450396/50914_Cm_9089_Accessible.pdf

135 Закон Великої Британії про компанії 1985 року, п.432, Закон Великої Британії про компанії 2006 року, п.1035, Закон Великої Британії про банкрутство 1986 року, п. 124A.

компанії, зареєстровані у Великій Британії, які однозначно були задіяні в незаконному посередництві з торгівлі зброєю, не потрапляють таким чином під процедуру ліквідації. Якими б не були причини для такої бездіяльності - недостатні ресурси, проблеми з доказовою базою чи недостатні правові інструменти, – переваги обмеженої відповідальності та реєстрація компанії повинні мати міцнішу взаємовигідну основу. Повинна існувати опція припинення діяльності компаній, яку можливо використати на практиці, якщо існують ґрунтовні підстави вірити, що вони причетні до серйозних злочинних діянь, таких як посередництво з торгівлі зброєю без дозволу від британських державних органів з контролю зброї. Якщо діючих інструментів захисту державних інтересів для цього недостатньо, уряд Великої Британії має знайти потужніші інструменти чи то в корпоративному законодавстві, чи то в санкційному, яке наразі знаходиться на етапі перегляду у Великій Британії.

- **Забезпечити, щоб директорів, акціонерів та кінцевих власників-бенефіціарів британських компаній можна було притягнути до відповідальності за їхню діяльність.** Заходи впливу, які вимагали б від британських компаній мати реальне місце ведення бізнесу і гарантувати, що їхніх директорів, акціонерів та кінцевих власників-бенефіціарів можливо знайти та вийти з ними на контакт, допомогли б зменшити проблеми, з якими в таких випадках стикаються британські правоохоронні органи в процесі розслідування. Вирішити цю проблему з неможливістю притягти до відповідальності також могла б допомогти заборона компаніям вказувати адресу для листування, аналогічну до їхньої службової адреси, та вимога від директорів, акціонерів і власників-бенефіціарів надавати підтвердження їхньої особи, дійсну адресу проживання та контактні дані. Великій Британії також слід розглянути можливість впровадження вимоги для британських компаній мати директора чи представника, який проживає у Великій Британії - таку вимогу з таких самих причин має безліч інших юрисдикцій. Вони так само можуть бути номінальними, проте якщо наявний директор чи представник, який знаходиться під британською юрисдикцією і якого можливо притягти до відповідальності за злочинну діяльність компанії, правопорушникам буде важче знайти номінальних осіб, охочих "прикривати" бізнес, який порушує закони.¹³⁶
- **Вимагати від реєстру компаній Великої Британії перевіряти ідентичність та ділову репутацію директорів, акціонерів, власників-бенефіціарів і "представників" компанії на інформацію, яку можливо підтвердити, а також вимагати від них додаткової інформації в разі необхідності або навіть відсторонювати їх від виконання обов'язків директорів чи "представників".** Така інформація може включати судові справи, списки відсторонених директорів інших країн та попередження від урядових департаментів фінансової розвідки. Наприклад, перевірки ідентичності юридичних чи фізичних осіб та їхнього попереднього досвіду є стандартом при відкритті банківського рахунку - стандартом вони мають бути і при реєстрації компанії у Великій Британії. Слід переконатися, що такі інструменти та зобов'язання не стануть надміру обтяжливими - полегшення процедури реєстрації компаній у Великій Британії має очевидні переваги для законного бізнесу. Так само слід забезпечити, щоб ненадійна та політично мотивована інформація не використовувалася для покарання потенційних директорів чи акціонерів і щоб відсторонені директори чи акціонери мали право на апеляцію. Врешті-решт, слід передбачити винятки для ситуацій, в яких перевірка власників-бенефіціарів не буде ефективною, коли, наприклад, акції компанії продаються на біржі.

РАДІ БЕЗПЕКИ ООН

- Накласти комплексне збройне ембарго на пряме чи непряме постачання, продаж чи трансфер, включно з посередництвом, транзитом і перевантаженням, озброєнь, амуніції, військового транспорту та будь-яких інших форм військової допомоги, у тому числі технічної та фінансової підтримки, технічного обслуговування і ремонту обладнання та професійної підготовки, до Південного Судану;
- Накласти цільові санкції, у тому числі заборони на подорожі та арешти активів, на південносуданських цивільних і військових високопосадовців, які скоїли серйозні порушення прав людини та гуманітарного права або сприяли цим порушенням.

136 <http://www.healyconsultants.com/blog/when-does-your-company-need-a-resident-director/> Наприклад, Канада, Сингапур і Маврикій вимагають, щоб директори проживали на території країни. Ірландія та Норвегія вимагають, щоб один з директорів проживав у Європейській економічній зоні.

З ЛОНДОНА В ДЖУБУ: РОЛЬ БРИТАНСЬКОЇ КОМПАНІЇ В ОДНІЙ ІЗ НАЙБІЛЬШИХ УГОД ПРО ПОСТАЧАННЯ ЗБРОЇ ДО ПІВДЕННОГО СУДАНУ
Amnesty International

41

ЄВРОПЕЙСЬКІЙ РАДІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СЛУЖБІ ЗОВНІШНІХ СПРАВ

- Розпочати незалежне розслідування щодо порушень діючих ембарго ЄС з фокусом на використанні компаній, у тому числі фінансових інституцій, які зареєстровані у країнах-членах ЄС, що мали на меті сприяння торгівлі озброєннями, амуніцією та іншим військовим обладнанням і технологіями з Південним Суданом та іншими країнами і формуваннями, які підпадають під ембарго.

УРЯДУ УКРАЇНИ

- Негайно припинити пряме чи непряме постачання, продаж чи трансфер, включно з посередництвом, транзитом і перевантаженням, озброєнь, амуніції, військового транспорту та будь-яких інших форм військової допомоги, у тому числі технічної та фінансової підтримки, технічного обслуговування і ремонту обладнання та професійної підготовки, до Південного Судану;
- Безпосередньо вимагати проведення оцінки суттєвих ризиків того, чи ця зброя могла бути використана для серйозних порушень міжнародного права у сфері прав людини та гуманітарного права, як частини національних критеріїв для надання дозволу на передачу озброєнь;
- Якнайшвидше ратифікувати Договір про торгівлю зброєю.

УРЯДУ ОАЕ

- Негайно припинити пряме чи непряме постачання, продаж чи трансфер, включно з посередництвом, транзитом і перевантаженням, озброєнь, амуніції, військового транспорту та будь-яких інших форм військової допомоги, у тому числі технічної та фінансової підтримки, технічного обслуговування і ремонту обладнання та професійної підготовки, до Південного Судану;
- Безпосередньо вимагати проведення оцінки суттєвих ризиків того, чи ця зброя могла бути використана для серйозних порушень міжнародного права у сфері прав людини та гуманітарного права, як частини національних критеріїв для надання дозволу на передачу озброєнь;
- Якнайшвидше ратифікувати Договір про торгівлю зброєю.

УРЯДУ ПІВДЕННОГО СУДАНУ

- Вжити заходів через військові та цивільні системи управління для негайного припинення і заборони всіх порушень міжнародних прав людини та гуманітарного права з боку силових структур Південного Судану. Зокрема, всі сторони повинні негайно припинити незаконні вбивства, акти сексуального насильства, пограбування та знищення громадського і приватного майна;
- Розпочати швидке, ефективне й неупереджене розслідування щодо заяв про порушення права у сфері прав людини та злочини за міжнародним правом. Притягнути до відповідальності підозрюваних у скоєнні кримінальних злочинів на відкритих, доступних засіданнях у цивільних, а не військових судах. Забезпечити справедливий суд без використання смертної кари;
- Вжити конкретних заходів, щоб зупинити поширення озброєнь, у тому числі негайних заходів з безпечного зберігання всіх національних збройних резервів поліції, збройних сил і будь-яких інших служб безпеки. Реєструвати та, за потреби, маркувати всі озброєння і пов'язані вироби для сприяння ефективному простежуванню й обліку.

**AMNESTY INTERNATIONAL
– ГЛОБАЛЬНИЙ РУХ ЗА
ПРАВА ЛЮДИНИ. КОЛИ
НЕСПРАВЕДЛИВІСТЬ
СТАЄТЬСЯ З ОДНІЄЮ
ЛЮДИНОЮ, ЦЕ
СТОСУЄТЬСЯ НАС УСІХ.**

НАШІ КОНТАКТИ

 info@amnesty.org

 +44 (0)20 7413 5500

ПРИЄДНУЙТЕСЯ ДО ДИСКУСІЇ

 www.facebook.com/AmnestyGlobal

 @AmnestyOnline

